

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Запорізька політехніка»
Факультет міжнародного туризму та економіки
Кафедра туристичного, готельного та ресторанного бізнесу

Пояснювальна записка

до кваліфікаційної (дипломної) роботи
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

на тему

ВОДНІ ТУРИСТИЧНО-РЕКРЕАЦІЙНІ РЕСУРСИ УКРАЇНИ

Виконав: студент 4 курсу, групи МТЕ-149

Спеціальність: 242 Туризм

Освітня програма: Туризмознавство

ЗОТОВ Владислав Олегович

Керівник: к.п.н., доцент ЗАЦЕПІНА Н.О.

Рецензент: к.е.н., доцент ПОПОВА В.Д.

Запоріжжя – 2023

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Національний університет «Запорізька політехніка»

Інститут, факультет Міжнародного туризму та економіки

Кафедра Туристичного, готельного та ресторанного бізнесу

Ступінь вищої освіти Перший (бакалаврський) рівень

Освітньо-кваліфікаційний рівень бакалавр

Спеціальність 242 Туризм
(шифр і назва)

Освітня програма (спеціалізація) Туризмознавство
(назва освітньої програми (спеціалізації))

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри ТГРБ

Валентина ЗАЙЦЕВА

«___» _____ 2023 року

ЗАВДАННЯ

НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ (ДИПЛОМНУ) РОБОТУ СТУДЕНТА

ЗОТОВА Владислава Олеговича

1. Тема роботи (проекту) ВОДНІ ТУРИСТИЧНО-РЕКРЕАЦІЙНІ РЕСУРСИ УКРАЇНИ
керівник роботи (проекту) ЗАЦЕПНА Н.О., к.п.н., доцент,
затвердженні наказом вищого навчального закладу від 09 грудня 2022 року № 426/1
2. Строк подання студентом роботи (проекту) 23.05.2023 р.
3. Вихідні дані до роботи (проекту) в роботі використанні законодавчі акти з питань туристичної діяльності, наукові праці вітчизняних та зарубіжних вчених, які досліджували проблемі збереження та використання водних туристично-рекреаційних ресурсів в Україні та теоретико-методологічні аспекти розвитку туристичної діяльності, матеріали періодичних видань, статистичні дані, інформаційні ресурси мережі Інтернет
4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити)
1) Сучасний стан водних туристично-рекреаційних ресурсів України. 2) Аналіз сучасного стану використання водних туристично-рекреаційних ресурсів. 3) Розробка рекомендацій щодо оптимізації використання водних туристично-рекреаційних ресурсів України та яхтинг-туру.
5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень)
Графічний матеріал кваліфікаційної (дипломної) роботи складає: 9 таблиць

6. Консультанти розділів кваліфікаційної роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
1	ЗАЦЕПІНА Н.О., доцент каф. ТГРБ	31.01.2023	31.03.2023
2	ЗАЦЕПІНА Н.О., доцент каф. ТГРБ	31.01.2023	14.04.2023
3	ЗАЦЕПІНА Н.О., доцент каф. ТГРБ	31.01.2023	28.04.2023
Нормо контроль	ГУРОВА Д.Д., доцент каф. ТГРБ	31.01.2023	10.05.2023

7. Дата видачі завдання 31 січня 2023 року

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1	Узгодження теми, складання змісту	31.01.2023	виконано
2	Вивчення літературних джерел	01.02-15.02.2023	виконано
3	Збір матеріалу на кваліфікаційну роботу	16.02-28.02.2023	виконано
4	Групування та аналіз зібраного матеріалу	01.03-15.03.2023	виконано
5	Виконання першого розділу	31.03.2023	виконано
6	Виконання другого розділу	14.04.2023	виконано
7	Виконання третього розділу	28.04.2023	виконано
8	Формування висновків та рекомендацій	03.05.2023	виконано
9	Оформлення кваліфікаційної роботи	10.05.2023	виконано
10	Перевірка роботи на плагіат	12.05.2023	виконано
11	Перевірка роботи керівником	15.05.2023	виконано
12	Одержання відгуку та рецензії	16.05.2023	виконано
13	Попередній захист кваліфікаційної роботи	17.05.-19.05.2023	виконано
14	Подання роботи на кафедру	23.05.2023	виконано
15	Захист кваліфікаційної роботи	30.05.-02.07.2023	виконано

Студент

(підпис)

Владислав ЗОТОВ

(прізвище та ініціали)

Керівник роботи (проекту)

(підпис)

Наталія ЗАЦЕПІНА

(прізвище та ініціали)

РЕФЕРАТ

Метою кваліфікаційної (дипломної) роботи є аналіз сучасного стану використання водних туристично-рекреаційних ресурсів в туризмі України. **Завданнями** дослідження є визначення сучасний стан водних туристично-рекреаційних ресурсів України; аналіз сучасного стану використання водних туристично-рекреаційних ресурсів в Україні; розробка рекомендацій щодо оптимізації використання водних туристично-рекреаційних ресурсів України та розробити яхтинг-тур по Дністру.

Об'єкт дослідження: водні туристично-рекреаційні ресурси України.

Предмет дослідження: використання водних туристично-рекреаційних ресурсів України в туризмі.

Методи дослідження: системний підхід до аналізу сучасного стану використання водних туристично-рекреаційних ресурсів в туризмі України. При дослідженні застосовувалися теоретичний пошук (статистичний та концептуально-порівняльний аналіз, систематизація, порівняння); прогнозний метод, метод системного аналізу та структурно-функціональний методи; описовий та графічний методи.

Інформаційну базу дослідження становлять законодавчі акти з питань туристичної діяльності, наукові праці вітчизняних та зарубіжних вчених, які досліджували проблемі збереження та використання водних туристично-рекреаційних ресурсів в Україні та теоретико-методологічні аспекти розвитку туристичної діяльності, матеріали періодичних видань, статистичні дані, інформаційні ресурси мережі Інтернет.

Практичне значення результатів полягає в тому, що на основі зробленого аналізу сучасного стану використання водних туристично-рекреаційних ресурсів в туризмі України було визначено шляхи оптимізації використання водних туристично-рекреаційних ресурсів в Україні та розроблено рекомендації щодо оптимізації використання водних туристично-рекреаційних ресурсів України та розроблено яхтинг-тур по Дністру.

Результати дипломного дослідження можуть бути використанні для оптимізації використання водних туристично-рекреаційних ресурсів в Україні органами управління різного рівня. Теоретичні положення і практичні рекомендації роботи можуть бути використані при викладанні дисциплін «Туристичне краєзнавство», «Туроперейтинг», «Актуальні проблеми національного ринку туристичних послуг», а також при розробці спеціалізованих курсів «Водний туризм».

Апробація результатів кваліфікаційної (дипломної) роботи. Основні результати дипломної роботи викладені і ухвалені на Міжнародній науково-практичній конференції «Світові досягнення і сучасні тенденції розвитку туризму та готельно-ресторанного господарства» (м. Запоріжжя, 2022 р.) за результатами яких опубліковано тези доповідей.

Структура. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, переліку посилань (37 найменувань).

Обсяг. Загальний обсяг роботи становить 64 сторінок комп'ютерного тексту (2,95 авт. арк.), основний зміст роботи викладено на 61 сторінці (2,79 авт. арк.).

Графічний матеріал. Робота містить 9 таблиць.

АНОТАЦІЯ

Зотов В. Водні туристично-рекреаційні ресурси України. – Кваліфікаційна (дипломна) робота.

У роботі визначено сучасний стан водних туристично-рекреаційних ресурсів України; проаналізовано сучасний стан використання водних туристично-рекреаційних ресурсів в Україні; розроблено рекомендації щодо оптимізації використання водних туристично-рекреаційних ресурсів України, а також розроблено яхтинг-тур по Дністру.

Ключові слова: туризм, природні ресурси, водні ресурси, історико-культурні ресурси, сучасний стан, перспективи розвитку, яхтинг, новий тур.

ANNOTATION

Zotov V. Water tourism and recreation resources of Ukraine. – Qualifying work.

The work defines the current state of water tourism and recreation resources of Ukraine; the current state of use of water tourism and recreational resources in Ukraine is analyzed; recommendations on optimizing the use of water tourism and recreational resources of Ukraine were developed, and a yachting tour on the Dniester was developed.

Key words: tourism, natural resources, water resources, historical and cultural resources, current state, development prospects, yachting, new tour.

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ, СИМВОЛІВ, ОДИНИЦЬ, СКОРОЧЕНЬ І ТЕРМІНІВ

ГЕС – гідроелектростанція

див. – дивись

дод. – додаток

ін. – інше

км – кілометр

м – метр

м. – місто

млн. – мільйон

млрд. – мільярд

р., рр. – рік, роки

рис. – рисунок

с. – село

ст. – століття

т.п. – таке подібне

табл. – таблиця

тис. – тисяча

% – відсоток

\$ – долар США

ЗМІСТ

ВСТУП	9
РОЗДІЛ 1. СУЧАСНИЙ СТАН ВОДНИХ ТУРИСТИЧНО-РЕКРЕАЦІЙНИХ РЕСУРСІВ УКРАЇНИ	12
1.1. Загальна характеристика водних туристично-рекреаційних ресурсів України	12
1.2. Характеристика водних туристично-рекреаційних ресурсів України щодо розвитку яхтингу	23
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ ВИКОРИСТАННЯ ВОДНИХ ТУРИСТИЧНО-РЕКРЕАЦІЙНИХ РЕСУРСІВ	29
2.1. Аналіз водних туристично-рекреаційних ресурсів України	29
2.2. Аналіз організаційних основ яхтинг-турів в Україні	37
РОЗДІЛ 3. РОЗРОБКА РЕКОМЕНДАЦІЙ ЩОДО ОПТИМІЗАЦІЇ ВИКОРИСТАННЯ ВОДНИХ ТУРИСТИЧНО-РЕКРЕАЦІЙНИХ РЕСУРСІВ УКРАЇНИ ТА ЯХТИНГ-ТУРУ	48
3.1. Рекомендації щодо оптимізації використання водних туристично-рекреаційних ресурсів України	48
3.2. Розробка яхтинг-туру по Дністру	55
ВИСНОВКИ	59
ПЕРЕЛІК ПОСИЛАНЬ	62

ВСТУП

У сучасному світі туризм є однією з найбільших високодохідних і найбільш динамічних галузей економіки. Крім того, як показав досвід останніх кризових років, туризм ще й швидко відновлювальна галузь. Особливістю розвитку туризму в Україні є поява нових видів відпочинку або оновлених і забутих старих. Одним з них є водний відпочинок, який є надзвичайно цікавим та навіть унікальним завдяки великій кількості наявних природних ресурсів. Якщо поглянути на карту України, то одразу стає очевидним великий потенціал розвитку водного туризму. А якщо розглядати окремо кожен річку, її цікаві околиці, мальовничість навколишнього середовища, багату історію, культуру та побут жителів, зручність сплаву, то таких річок в Україні можна назбирати більше двох десятків. Тому відпочинок на річках і водоймах поширюється та стає не менш привабливим як і на морському узбережжі.

Дослідження використання водних ресурсів як складової туризму здійснюють такі вітчизняні та зарубіжні вчені, як Фоменко Н. В., Масляк П. О., Любіцева О. О., Гуляєв В. Г., Мідлтон В. К., Кабушкін М. І. та ін. Значний внесок у розробку теорії і практики водної рекреації зробили такі дослідники, як Закорчевна Н. Б., Біржаков М. Б., Паламарчук М. М., Тутковський П. С. та ін. Так, дослідження водних туристично-рекреаційних ресурсів та їх використання стає вельми актуальним особливо саме зараз, коли існують певні обмеження через широкомасштабні бойові дії на нашій території.

Тому метою дослідження було обрано аналіз сучасного стану використання водних туристично-рекреаційних ресурсів в туризмі України.

Відповідно до мети було визначено основні завдання дослідження:

- визначити сучасний стан водних туристично-рекреаційних ресурсів України;
- проаналізувати сучасного стану використання водних туристично-

рекреаційних ресурсів в Україні;

– розробити рекомендацій щодо оптимізації використання водних туристично-рекреаційних ресурсів України та розробити яхтинг-тур по Дністру.

Об'єктом дослідження визначено водні туристично-рекреаційні ресурси України.

Предметом дослідження визначено використання водних туристично-рекреаційних ресурсів України в туризмі.

Методами дослідження є системний підхід до аналізу сучасного стану використання водних туристично-рекреаційних ресурсів в туризмі України. При дослідженні застосовувалися теоретичний пошук (статистичний та концептуально-порівняльний аналіз, систематизація, порівняння); прогнозний метод, метод системного аналізу та структурно-функціональний методи; описовий та графічний методи.

Інформаційною базою дослідження стали законодавчі акти з питань туристичної діяльності, наукові праці вітчизняних та зарубіжних вчених, які досліджували проблемі збереження та використання водних туристично-рекреаційних ресурсів в Україні та теоретико-методологічні аспекти розвитку туристичної діяльності, матеріали періодичних видань, статистичні дані, інформаційні ресурси мережі Інтернет.

Практичне значення результатів: полягає в тому, що на основі зробленого аналізу сучасного стану використання водних туристично-рекреаційних ресурсів в туризмі України було визначено шляхи оптимізації використання водних туристично-рекреаційних ресурсів в Україні та розроблено рекомендації щодо оптимізації використання водних туристично-рекреаційних ресурсів України та розроблено яхтинг-тур по Дністру. Результати дипломного дослідження можуть бути використанні для оптимізації використання водних туристично-рекреаційних ресурсів в Україні органами управління різного рівня. Теоретичні положення і практичні рекомендації роботи можуть бути використані при викладанні

дисциплін «Туристичне краєзнавство», «Туроперейтинг», а також при розробці спеціалізованих курсів «Водний туризм».

Апробація результатів кваліфікаційної (дипломної) роботи. Основні результати дипломної роботи викладені і ухвалені на Міжнародній науково-практичній конференції «Світові досягнення і сучасні тенденції розвитку туризму та готельно-ресторанного господарства» (м. Запоріжжя, 2022 р.) за результатами яких опубліковано тези доповідей [37].

Структура кваліфікаційної (дипломної) роботи бакалавра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, переліку посилань (37 найменувань). Загальний обсяг роботи – 64 сторінки комп'ютерного тексту (2,95 авт. арк.), основний зміст викладено на 61 сторінці (2,79 авт. арк). Робота містить 9 таблиць.

РОЗДІЛ 1. СУЧАСНИЙ СТАН ВОДНИХ ТУРИСТИЧНО-РЕКРЕАЦІЙНИХ РЕСУРСІВ УКРАЇНИ

1.1. Загальна характеристика водних туристично-рекреаційних ресурсів України

Україна розташована на перехресті важливих транспортних маршрутів між Європою та Азією і завдяки своєму географічному розташуванню має безліч водних ресурсів, які можуть бути використані для організації різних водних туристичних маршрутів:

– річки: в Україні є понад 63 тисячі річок загальною довжиною близько 206 тисяч кілометрів, з яких найбільшими є Дніпро, Дністер та Дунай. Ці річки надають можливість організації сплавів на човнах, яхтинг-турів, рибалки, круїзів та інших видів водних розваг;

– моря: Україна має берегову лінію з боку Чорного моря завдовжки понад 2780 км, а також Азовського моря – близько 300 км. Чорне море надає багаті можливості для курортного відпочинку, пляжних розваг та водних видів спорту, включаючи серфінг, дайвінг та парасейлінг;

– озера: в Україні є близько 20 тисяч озер, деякі з яких є популярними місцями для відпочинку та риболовлі. Деякі з найвідоміших озер – Світязь, Шацькі озера, Ялпуг, Бребенескул (найвисокорірніше), Синевир та багато інших [29].

Наприклад, Туреччина увійшла до трійки країн-лідерів за кількістю пляжів із Блакитним прапором. Знак екологічної чистоти в цій країні отримали 551 пляж, 23 причали, 14 туристичних морських суден та 10 приватних яхт. Лідирує у списку за Блакитними прапорами Іспанія, на другому місці – Греція.

Загальна характеристика водних туристично-рекреаційних ресурсів України включає величезну кількість водних просторів та можливостей для водних видів відпочинку та розваг. Важливо відзначити, що розвиток галузі

туризму на водних об'єктах України досі залишає багато побажань, але є потенціал для її розвитку в майбутньому.

Річкові туристичні ресурси України є важливою складовою туристичної інфраструктури країни. В Україні величезна кількість річок, ідеальних місць для різноманітних видів річкового туризму: сплавів на різних човнах, катання на яхтах, риболовлі, круїзів та інших видів водних розваг. Мальовничі ріки, різнопланові і багаті. Недарма стільки легенд і пісень витає довкола них. Для того, щоб про це розповісти потрібен не одне дослідження. Тому в даному дослідженні будуть розглядатися найперспективніші види водного відпочинку. Враховуючи сучасні політичні кризи та наявність широкомасштабного військового конфлікту на території України, вважаємо водний туризм на більшості території небезпечним, але на майбутнє дуже перспективним для розвитку. Тому дослідження туристично-рекреаційного потенціалу водних ресурсів України є важливим етапом розвитку водного туризму. Основні річкові туристично-рекреаційні ресурси України мають міжнародне значення. Їх характеристика представлена у таблиці 1.1.

Таблиця 1.1 – Характеристика річок України, які мають найбільше туристично-рекреаційне значення

Назва	Географічне положення	Характеристика туристично-рекреаційного ресурсу
Дніпро	протікає через різні регіони країни, починаючись від кордону з Росією і закінчуючись Чорним морем	найдовша річка України, має багато островів, порогів, заток, на її берегах розташовано багато міст України
Дністер	протікає починаючи з південного регіону на західні області України	є популярним ресурсом для сплавів на різноманітних човнах та малих річкових круїзів
Прут	протікає через Закарпаття	приваблює туристів мальовничими краєвидами гір та лісів

В Україні деякі річки переважно використовують для організації водних турів. Тому найбільші популярні водних туристичні маршрути

знаходяться на наступних річках:

– річка Дніпро: це найдовша річка на території України і вона широко використовується для організації водних турів. На цій річці можна здійснювати круїзи, яхтинг, риболовлю, екскурсії та інші види водного відпочинку. Також на річці Дніпро багато гарних міст, які можна відвідати під час круїзу;

– річка Дністер: на цій річці можна організувати короткі круїзи, подорожі на каное, риболовлю та інші види водних розваг. Річка протікає через мальовничі місця Західної України, де можна побачити гарні гори, фортеці, каньйони та підземні річки;

– річка Рось: ця річка протікає через західну частину України і пропонує романтичний відпочинок – подорожі на каное, екскурсії природними заповідниками та можливості для риболовлі;

– річка Уж: це одна з найчистіших річок в Україні і на ній можна проводити подорожі на каное, риболовлю, катання на байдарках та інші види водного відпочинку. Річка Уж протікає через Закарпаття та проходить через гарні гірські місцевості [35].

Звичайно, є також інші водні ресурси в Україні, які можуть бути використані для організації водних турів, але перелічені річки є найбільш популярними для цієї мети. В Україні також багато інших річок, які можна використовувати для річкового туризму, таких як: Сула, Тиса, Дніпровсько-Бузький лиман, Південний Буг та інші. Можливості річкового туризму в Україні включають організацію індивідуальних і групових поїздок, ознайомлювальних програм, екскурсій, спортивних змагань і пікніків. Проте розвиток річкового туризму в Україні потребує створення необхідної інфраструктури, сучасного флоту та покращення туристичних послуг.

Якщо поглянемо на мапу України, то відразу стає очевидним величезний потенціал водних туристично-рекреаційних ресурсів. А коли ще й розглянути кожен річку окремо, її цікаві околиці, мальовничу природу довкілля, багату історію, культуру і побут мешканців, зручність самого

сплаву, – таких рік назбираємо в Україні понад два десятка. Але на сьогодні на українському ринку декілька років як існує пропозиція сплавів по Дністру, Південному Бугу, Черемошу, Тисі, Десні та ще декілька фрагментарних пропозицій. Говоримо, звичайно, про туризм організований, комерційний. Самодіяльний охоплює значно більший спектр водних ресурсів України, проте досі не став масовим і популярним [34].

Безумовно, найпоширеніший водний туристично-рекреаційний ресурс майже по всій території України – сплавні річки. При здійсненні водних подорожей усі річки України можна поділити на декілька груп (див. табл. 1.2).

Таблиця 1.2 – Групи річок України

Назва групи	Річки	Особливості
спокійні низинні (рівнинні) річки	майже всі річки Лівобережної та деякі річки Правобережної України. Найвідоміші з них: Сейм, Десна, Псьол, Ворскла, Сула, Сіверський Донець, Орел, Самара, Дністер	повна відсутність або наявність найпростіших видів водних перешкод; можна самостійно сплаватися новачки в водному туризмі, дотримуючись основних правил безпеки водних прогулянок
річки з порогами	Кальміус, розташована на лівому березі. Решта річок цієї групи – Рось, Південний Буг, Случ, Тетерев, Уж, Тиса належать до правого берега Дніпра	наявність різних видів водних перешкод
гірські річки Карпат	Чорний Черемош, Білий Черемош, Черемош, Прут, Чорна Тиса, Біла Тиса, Турбат, Брустуриянка, Свіча, Мізунка, Чечва. Найпопулярнішою серед водних туристів є річка Чорний Черемош	в більшості неглибоководні річки з великою кількістю різних перешкод

Потрібно також додати, що у першій групі річок немає особливих вимог до легалізації сплавних носіїв. Спробуємо надати характеристику деяких туристично-рекреаційних особливостей цих річок.

Ворскла – надзвичайно мальовнича і мінлива річка, місцями швидка, місцями протікає плавнями і дуже звужується, і що насправді добре – дуже

чиста та прозора вода. Звичайно, киянам найпростіше дістатися до Десни, по берегах якої розташовані стародавній Новгород-Сіверський та славне місто Чернігів. Це широка, судноплавна річка з досить швидкою течією, з чудовими краєвидами навколо, звісно, якщо не брати до уваги околиці Києва. З міста Конотоп зручно дістатися до річки Сейм, сплавившись по якій можна побачити колишню гетьманську столицю Батурин. Крім того, Сейм впадає в Десну та по цій річці можна продовжити сплав.

Класична річка для спокійного рафтингу – Псьол, протікає в межах Сумської та Полтавської областей, ліва притока Дніпра (басейн Чорного моря), теж дуже мальовнича річка, трохи зіпсована дамбами, які тут досить поширені. Тим, хто планує спускатися по Псьолу, слід пам'ятати, що хоча річка досить спокійна, вона часто має шлюзи, глинисті береги та обмежені місця для паркування. Цікавою і досить специфічною є річка Орел, яка протікає в Дніпропетровській області. Її русло часто розбивається на велику кількість проток, де можна легко заблукати. Також в основному в Харківській області розташована найбільш придатна для сплаву ділянка Сіверського Донця. Маршрут найкраще починати з міста Ізюм. На Лівобережній Україні є унікальна лісова місцевість та дуже красиві береги. Звичайно, є сенс завершити маршрут у Святогірській Лаврі [28].

Усі згадані річки розташовані на лівобережній частині України, але найцікавішою з цієї групи є Дністер – річка правого берега. Мальовничі високі береги Дністровської ущелини та величезна кількість пам'яток історії, культури, археології, архітектури – усе це створює неповторну атмосферу подорожі цією річкою.

В другій групі річок –рівнинних річок України з порогами також багато річок, які мають туристично-рекреаційний потенціал. Так, наприклад, сплав по річці Рось можна почати від Білої Церкви і закінчити в Корсуні-Шевченківському. Такий маршрут, окрім того, що є найцікавішим з водної точки зору, дає можливість познайомитися з цікавими містами, розташованими вздовж берегів, а також позначеними початковою та

кінцевою точками маршруту – це також місто Богуслава, біля якого, до речі, зосереджена найбільша кількість порогів, Стеблів є батьківщиною Нечуя-Левицького. Мінусом сплаву по Росі є те, що останнім часом річка сильно обміліла та влітку окремі ділянки можуть бути взагалі непридатними для сплаву [28].

Класичною рівнинною річкою для сплаву по порогах є Південний Буг, де є кілька порогів. Є певна кількість порогів на ділянці Меджибіж – Вінниця, нижче Вінниці є ділянка Тивров – Райгород, на якій 35 порогів, певна кількість порогів знаходиться в районі Ладижина, далі йде погінна ділянка в с. Гайворонський район і, нарешті, від Первомайська до Южноукраїнська. Усі позначені ділянки відрізняються як характером порогів, так і кількістю води в річці. Один із класичних маршрутів можна простежити по верхньому та середньому Бугу, він містить переважно прохолодні пороги. Найвідоміші з цих порогів – Київський та каскад Печерських порогів. Нижче за течією, біля міста Гайворон, є двокілометровий каскад порогів Міцкевича, який також дуже цікавий, особливо під час приливу.

Рівень води в Південному Бугу, на жаль, дуже залежить від діяльності розташованих вздовж річки дамб ГЕС. Тому часто неможливо передбачити рівень води та в який час це відбувається. Пороги, які розташовані в районі нижче Першотравневого, завдяки більшій водності, більш потужні та складні. Тут варто подивитись на поріг «Млина», Великий і Малий («Інтеграл») пороги Мігейські, що знаходяться біля села Мігеї. Трохи нижче, біля міста Південноукраїнськ, донедавна був найвідоміший в Україні поріг – Гард, але, на жаль, через хронічну нестачу електроенергії в нашій країні його затопила ця ГЕС.

Річка Случ також цікава своїми водними рекреаціями. Сплавний район розташований між містами Староконстянтинів та Сарни. Від м. Полонне, куди можна дістатися залізницею, до м. Волинського є кілька простих шлейфів, які без проблем можна пройти на байдарці, а також є кілька порогів

типу високих слив (близько 2 м), які не можна проїхати на байдарці. Ділянка від м. Новоград до с. Сосна цікавіша. Тут частіше зустрічаються мурашки, є кілька містків з масивними опорами, які також можна вважати своєрідними перешкодами, місцевість дуже мальовнича, місцями стрімкі скелі підступають до річки. Береги повільно піднімаються і нарешті наближаються до села Губков, Соколині гори зустрічають подорожуючих своїми незабутніми краєвидами [35].

Між с. Сосновим та містом Сарни вже не має нічого особливо цікавого, а під Сарнами вже є зони радіаційного забруднення. Щодо Случі також слід зазначити, що річка дуже чутлива до опадів. В кінці літа після сильного дощу рівень води може піднятися навіть на кілька метрів. Це досить рідкісна властивість серед наших річок. Річка Тетерев останнім часом мала величезну кількість порогів, але на даний момент більшість з них затоплені водоймами. Вище Житомира красивий Тетерівський яр, нижче Житомира ще кілька складних порогів, але тут вже є зони радіаційного забруднення.

Досить цікава для поїздки вихідного дня річка Уж. Але води там небагато, навіть навесні найкращим засобом для сплаву буде каяк – катамаран там не скрізь пройде, і каяк може зламатися. Основні перешкоди концентруються в межах розташування від Ушомиру до Коростеня, протяжністю ділянки близько 20 км. Складність перешкод поступово зростає: спочатку з'являються прості шивери (мілководна ділянка з виступаючими каміннями), потім – зливозподібні перешкоди, а наприкінці ділянки – Коростенський яр. Річка Тиса, утворена притоками Чорної Тиси та Білої Тиси, також може бути віднесена до річок з пологими порогами. Хоча в цілому Тиса спокійно несе свої води рівнинною частиною Закарпаття, все ж тут часто трапляються похолодання та невеликі розколини. Бажано починати рафтинг на державному кордоні з Румунією та закінчувати перед кордоном з Угорщиною. Рафтинг по Тисі дозволяє поєднати водний тур з оглядом пам'яток, яких тут величезна кількість. Сплав по річці Смотрич, притоці Дністра, небажано починати вище міста Смотрич. Там багато завалів, і ця

зона не дуже підходить для сплавів. Нижче міст Смотрич і Кам'янець-Подільський є кілька порогів, які можна подолати навесні на байдарках, маючи певну кваліфікацію. У Кам'янці-Подільському знаходиться знаменитий каньйон Смотрича. Також сплав можна продовжити по Дністру з оглядом печерних монастирів [34].

Карпатські річки навесні раніше ставали місцем паломництва туристів з усіх країн колишнього Радянського Союзу. Це пов'язано з тим, що Чорний Черемош – єдина гірська річка в Україні, де щовесни вода піднімається до рівня, придатного для сплаву на великогабаритних судах. Верхня ділянка Чорного Черемошу – від початку села Буркут до кінця села. Зелений колір позначки – характеризується наявністю перешкод слабкої або середньої складності. Тут можна виділити лише один більш-менш складний поріг – Нижню Берді, відому тим, що на ній часто розбиваються човни.

На ділянці нижче села Красника, близько 10 км, зосереджені всі визначальні пороги Чорного Черемошу – Верхня і Нижня Дземброня, Біла Мара, Верхній і Нижній Гук. Швидкість течії на цій ділянці досить висока – не менше 10 км/год, ширина річки в середньому 30 м. У цієї ділянці можливо зустріти майже всі види водних перешкод, більш-менш виразних. На ділянці нижче с. Красника затихає, нижче с. Верховина знову починає стрімку ділянку, яка тягнеться до впадіння в Білий Черемош. Пороги Білого Черемошу розташовані у верхній течії цієї річки і загалом мають більшу складність, ніж пороги Чорного Черемошу. Але, на жаль, на відміну від Чорного Черемошу, на Білому Черемоші значно складніше знайти достатній рівень води для сплаву [16].

У селі Устеріки чорний і білий Черемош, зливаючись, утворюють річку Черемош. Вона значно простіша за її верхні притоки, перешкоди зустрічаються на ділянці до с. Вижниця. У районі з Вижницею є цікавий поріг – Аміго, який з'явився нещодавно, в результаті утворення нового русла вздовж річки. Поріг – стік довжиною близько двох метрів, ледь помітний з припливу. Найскладнішою і водночас цікавою ділянкою для сплаву річкою

Прут є Яремчанський каньйон, який починається за 2 км від центру Яремче і закінчується водоспадом. Але, як і Білий Черемош, Прут має одну ваду – рівень води, від якого, загалом, залежить складність перешкод, передбачити дуже важко. На річці Чорна Тиса цікавим для сплаву є каньйон, розташований між селами Ясіня та Кваси. Довжина каньйону трохи менше 10 км. Каньйон має штучне походження, утворився внаслідок будівництва залізниці та шосе через річку. На Білій Тисі, на відміну від Чорної, набагато простіші перешкоди.

Брустуриянка – дуже цікава річка, яку за складністю можна порівняти з Чорним Черемошем. Але, на відміну від останнього, тут є досить складна перешкода. Це водоспад, не менший за Яремчанський водоспад на річці Прут, і він ускладнений ще й тим, що на дні є шматки заліза, а вузькоколія зруйнована. Річка Турбат є притокою Брустуриянки. Перешкоди цієї річки вважаються найскладнішими для України. Однак річка досить вузька, придатна для катання на байдарках, а не на катамаранах. Також річка досить складна для запуску.

Оскільки води достатньо, річка Свіча та її притока Мизунка можуть бути цікавими для сплаву. Рафтингова ділянка у Свічі починається десь за 20 км і закінчується за 5 км на північ від с. Вишков. Річка протікає через невелику ущелину, висота стінок якої близько 5 м, загальна кількість перешкод поступово збільшується. На річці Мизунка є водоспад, і відрізок 3-4 км поза водоспадом може бути цікавим у високу воду. Тому у високу воду цікавий двокілометровий каньйон Беркут на річці Чечва [28].

Особливістю туристичного розвитку України є поява у її «колекції» нових видів відпочинку або призабутих та оновлених старих. Одним із них, надзвичайно цікавим, а то й унікальним, є водний туризм. Багато наших співгромадян, перебуваючи на відпочинку у Туреччині, відчули «смак» рафтингу. Цей модний вид відпочинку тільки зараз, у дещо видозміненому варіанті, почав з'являтися на українському туристичному ринку. А взагалі, сплав ріками є одним із найпопулярніших у світі видів активного туризму.

Сплавляються (сплав – термін, що означає подорож рікою), де тільки можна: наші сусіди поляки, при відносній обмеженості у них атрактивних річок, подорожують навіть у «воді по коліна».

Наприклад, річка Дністер. Сплав на туристичних катамаранах річкою Дністер є однією із найцікавіших подорожей в Україні і щодо привабливості не поступається навіть таким «розкрученим» регіонам, як Карпати. Унікальності цим маршрутам надають, у першу чергу, мальовничі ландшафти і їх неповторність: круті скелясті або заліснені береги висотою до 200 м, унікальні травертинові скелі і геологічні відслонення, печери і гроти, водоспади, мальовничі острови, пам'ятки природи, історії, архітектури, етнографії. І все це – дика і неторкана природа, що дає чудову можливість зануритись у світ тиші і спокою [16].

Теплий клімат у каньйоні вирізняє цю місцевість з-поміж інших територій Західної України. Стіни каньйону затримують сонячне тепло, через що влітку дощів майже не буває, а навесні зелень розцвітає на 2 – 3 тижні швидше. Дністровські схили вкриті безліччю рідкісних рослин і є домівкою для сотень видів тварин і птахів. Маршрут подорожі проходить у відносній віддаленості від «цивілізації», а отже зумовлює повну релаксацію.

Доречно згадати, що найцікавіша ділянка Дністра знаходиться на території адміністративних меж Тернопільської, Івано-Франківської, Чернівецької областей і охоплена Регіональним Ландшафтним Парком «Дністровський каньйон», а традиція туристичних сплавів тут сягає ще 1920-х років.

Також дуже цікавим є Південний Буг. Бог – так змістовно називали цю красиву річку наші предки – давні слов'яни. Мабуть не просто так, бо Південний Буг – третя за величиною ріка України, що протікає центральними та південними її областями через зону лісостепу і степу. Тут на поверхню виходить найдавніше в Україні геологічне утворення – Український кристалічний щит, завдяки якому Південний Буг відомий своїми порогами. Гранітні скелі узбережжя, мальовничі острівці, теплий клімат Побужжя,

багатство флори і фауни, цікаві історико-архітектурні, археологічні пам'ятки та незіпсованість цивілізацією роблять відпочинок у цій місцевості надзвичайно привабливим. У Побужжі діє ландшафтний парк «Гранітно-степове Побужжя». Із південнобузькими порогами «Мигія» і «Гард» в давнину була тісно пов'язана історія запорізько-гайдамацьких рухів. Тепер – це найскладніша ділянка річки у Миколаївській області [35].

У наш час ріка все частіше використовується туристами для сплавів, а гранітні скелі – прекрасне місце для тренувань скелелазів. Для туристів без досвіду сплавів найкращою є ділянка Бугу на Вінниччині з відносно нескладними поріжками, мальовничими скелястими гранітними берегами, особливо у селах Печера і Сокілець з грядою найбільших Сокілецьких порогів. Колись це був маєток відомої на Поділлі родини Потоцьких, останні власники якого спочивають у склепі, збудованим відомим київським архітектором Владиславом Городецьким. Справжньою окрасою також є стара дерев'яна церква на високій стрімкій скелі та вражаючий грандіозністю столітній водяний млин. Останні зустрічаються досить часто і є колоритом Південного Бугу.

Не менш цікавим для активних туристів є Черемош. Щороку навесні, коли перший подих тепла сонячних променів починає пробуджувати гори від довгого зимового сну, білі шапки мальовничих Карпат поступово змінюють біле вбрання на зелене. Тисячі струмків, стікаючи по схилах гір, дзюркочуть і співають переможну пісню весни. Зливаючись, вони наповнюють потоки, а ті – бурхливі ріки, що своїм шумом будять усе живе навколо. Вони і давні мешканці цього регіону, гуцули, гостинно запрошують до себе у гості: відчутти усю силу та красу природи, налити серця молодими весняними соками, цією первозданністю очистити думки та душі, наповнити себе бажанням жити і позитивною енергією на цілий рік [28].

Традиція водного туризму на Черемоші сягає XIX століття. Відтоді й до початку 1950-х років гуцули-бокораші, ризикуючи життям, сплавили тони деревини плотами-дарабами. Вони були справжніми професіоналами:

провести бурхливою водою через пороги, бистрини і круті повороти в'язки плотів загальною довжиною у кількадесят метрів – це справа виключно для сміливців! А таких у нашій історії не бракувало. Подібні подвиги творили й козаки, які чайками проходили Дніпром дев'ять небезпечних порогів та Південнобузькі пороги Мигія і Гард. Дерев'яні каяки, від яких веде свій початок водний туризм, вперше з'явилися на Черемоші у міжвоєнний час.

Перша половина травня – період активного танення снігів – найкраща (і найзручніша через травневі свята) пора насититись адреналіном на порогах Черемошу. Це справжнє свято пробудження гір, подароване природою людям. Тут, в долині Чорногірського хребта є добра нагода розім'яти м'язи після «зимової сплячки» – сплавитись порогами, піднятися на легендарний Піп Іван з руїнами довоєнної обсерваторії, вийти на найвищу вершину України – Говерлу. Крім того, у музейних зібраннях Криворівні та Коломиї є добра нагода познайомитися із колоритним Гуцульським краєм.

1.2. Характеристика водних туристично-рекреаційних ресурсів України щодо розвитку яхтингу

Яхтовий туризм, у тому числі міжнародний, є новим явищем не лише для України, а й для всіх країн Північного Причорномор'я. Ця концепція передбачає не тільки наявність достатньої кількості яхт, придатних для цілей морського або річкового туризму, а й наявність інфраструктури, яка дозволить цей вид активного та спортивного відпочинку в морських або річкових умовах. Хоча донедавна вираз «морський туризм» в нашій країні вживався лише у зв'язку з комфортабельними суднами, які курсували між українськими портами чи портами інших країн.

Яхтовий туризм – поєднує в собі й спортивний напрямок, й подорож, й відпочинок. Як можна зрозуміти з цієї точки зору, яхтовий туризм поєднує в собі спорт та подорожі, даючи людям можливість пізнавати світ індивідуально чи в групі, побути наодинці з природою, вдихнути природний

аромат водойми, провести відпустку. або дозвілля за особистим планом, з урахуванням нових вражень та інформації, отриманої під час водної подорожі. Хоча в світі яхтовим туризмом вже займаються багато мільйонів осіб, для нашої країни цей напрям достатньо новий, але дуже цікавий та перспективний. Україна багата на водні ресурси, придатні для розвитку такого виду водного туризму. Але цей напрям потребує наявності не тільки водних ресурсів, а й розвиненої інфраструктури, яка може забезпечити комфортні умови для розвитку яхтового туризму. Таким чином, ми маємо природний потенціал, який потребує певного дослідження.

Дніпро – це найбільша річка України та одне з найкращих місць для яхтингу туризму в регіоні. Її довжина понад 2200 кілометрів, а площа водозбору становить понад 500 тис. квадратних кілометрів. Річка Дніпро має безліч характеристик, які роблять її привабливим ресурсом для розвитку яхтингу туризму в Україні:

- протяжність: Дніпро протяжністю близько 1000 км в Україні та має безліч красивих ландшафтів, які варто побачити;
- зручність: річка Дніпро пропонує зручні умови для яхтингу туризму, включаючи безліч марин, де можна орендувати яхти різної місткості та рівня комфорту;
- історичне значення: Дніпро грав і продовжує відігравати важливу роль в історії України, що наголошує на його культурній та історичній цінності;
- розваги: на річці Дніпро можна зайнятися безліччю розваг, таких як рибалка, катання на водних мотоциклах, водні лижі, плавання на каное;
- різноманітність: крім того, Дніпро проходить через безліч курортних міст, де можна відпочити та насолодитися місцевими пам'ятками [16].

Таким чином, річка Дніпро є одним із найбільш привабливих ресурсів для розвитку яхтингу туризму в Україні завдяки своїм зручним умовам, культурній та історичній цінності, а також безлічі розваг.

Дністер – це річка у Центральній та Східній Європі, що протікає через

Україну та Молдову. Річка має довжину близько 1340 км і є одним із наймальовничіших регіонів України, тому може стати чудовим ресурсом для розвитку яхтингу туризму. Ось деякі з характеристик річки Дністер:

– розташування: Дністер проходить через мальовничі краєвиди Східної Європи, такі як Карпати, ущелини, ущелини річок, ліси та луки. Це може надати унікальний досвід для туристів, які бажають насолодитися природою та краєвидами річки;

– зручність: Дністер є великою річкою і має безліч портів і марин, де можна орендувати яхти різного розміру та комфорту;

– водні види спорту: Дністер чудове місце для занять водними видами спорту, такими як водні лижі, водні мотоцикли та катання на каяках. Це може стати привабливим фактором для туристів, які люблять відпочинок і люблять підводні подорожі;

– культурна спадщина: уздовж Дністра розташовується безліч історичних та культурних місць, таких як фортеці, замки та монастирі. Це є унікальним досвідом для туристів, які цікавляться історією та культурою;

– аматорські риболовлі: Дністер – це також чудове місце для аматорської риболовлі, де можна ловити таких видів риб, як щука, судак та короп [35].

Загалом, Дністер може стати привабливим ресурсом для розвитку яхтингу туризму в Україні завдяки своїм мальовничим пейзажам, місцезнаходженням, можливостям для занять водними спортом, багатому культурному та історичному середовищу та можливості для аматорської риболовлі.

Річка Сула знаходиться у Північній Європі та протікає через Росію, Білорусь та Латвію. Річка має довжину близько 365 км і може стати привабливим ресурсом для розвитку туризму. Ось деякі характеристики річки Сула:

– розташування: річка Сула протікає у мальовничих місцях Росії, Білорусі та Латвії, в Україні – в межах Сумщини, Черкащини та Полтавщини.

Вона проходить через лісисті зони, озера та болотисті ділянки, що робить її привабливою для туристів, які бажають насолодитися природою та північними пейзажами;

– зручність: незважаючи на те, що річка Сула відносно невелика, вона має кілька портів і марин, де можна орендувати яхти. Це може бути привабливим для туристів, які не хочуть їхати далеко від міста для початку туру;

– водні види спорту: річка Сула пропонує заняття різними водними видами спорту, такими як яхтинг, водні лижі, катання на катамаранах та на каяках. Це може залучити любителів активного відпочинку та екстремальних видів спорту;

– культурна спадщина: вздовж річки Сула знаходиться безліч культурних та історичних місць, таких як замки, монастирі та музеї. Це може представляти унікальний досвід для туристів, які цікавляться історією та культурою;

– аматорська рибалка: річка Сула – це також гарне місце для аматорської риболовлі. Річка багата на різні види риб, такими як окунь, щука, короп і лящ.

В цілому, річка Сула може стати привабливим ресурсом для розвитку яхтингу туризму завдяки своїм пейзажам, місцезнаходженням, можливостям для занять водними видами спорту, культурній спадщині та можливостям для аматорської риболовлі [16].

Річка Південний Буг є чудовим місцем для розвитку яхтового туризму. У своєму шляху від витoku на Вінниччині до гирла в Чорне море, річка Південний Буг проходить безліч місць з гарною природою, культурними пам'ятками та ландшафтами. Це дозволяє урізноманітнити маршрути подорожі, досліджуючи ландшафти та пам'ятки на берегах річки. Однією з переваг яхтового туризму на Південному Бузі є безліч невеликих портів і причалів, які можуть бути використані для зупинок і відпочинку на березі. Від цих портів також можна дістатися до найближчих міст і населених

пунктів, де можна поповнити запаси та отримати послуги розміщення та харчування. При цьому дослідження Південного Бугу на яхті дає можливість дізнатися про захоплюючу історію річки та її околиць. Багато населених пунктів на берегах Південного Бугу зарекомендували себе як історичні та культурні центри України, досліджуючи які можна знайти багато цікавих пам'яток.

Одним із ключових моментів при розвитку яхтового туризму на річці Південний Буг є забезпечення безпеки та комфорту для туристів. Необхідно дбати про те, щоб на берегах були сучасні причали, добре організовані послуги переселення, а засоби розміщення популярної категорії відповідали високій якості обслуговування. Загалом річка Південний Буг є чудовим місцем для розвитку яхтового туризму в Україні, оскільки поєднує приємне виконання та високу ініціативу, про подорожі на яхті, надзвичайно красиві природні пейзажі та унікальне вивчення історичних культурних пам'яток на берегах річки [34].

Яхтовий туризм в Україні нині перебуває на початковій стадії розвитку. У роки незалежності в Україні було створено кілька яхт-клубів та місць для паркування яхт, але ступінь розвитку залишає бажати кращого. Однією з помилок державної політики у сфері розвитку яхтингу є нестача уваги до внутрішнього туризму. Державні програми, зорієнтовані розвиток туризму зосереджені переважно на туристів із зарубіжжя. Слабкий попит на внутрішній туризм із тенденцією до відходу від сільського туризму, обмеженість сервісних послуг та високі ціни для вітчизняних туристів не створюють потреби та передумов для розвитку яхтингу як для зарубіжних, так і українських туристів.

Серед проблем, які знижують привабливість яхтингу для іноземних туристів, ми можемо відзначити:

- недостатня кількість яхтинг-марин та яхтових клубів та їх невідповідність світовим стандартам;
- відсутність необхідної інфраструктури для яхтового туризму,

включаючи причали, ремонтні майстерні, постачання, послуги морських добувачів;

– недостатня кількість фахівців у сфері яхтового туризму та консультації у професіоналів.

Тим не менш, є низка яскравих прикладів вдалої практики розвитку яхтингу в Україні, і сподівається, що в майбутньому, за сприятливого розвитку подій та усунення проблем, яхтовий туризм стане популярним і в Україні.

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ ВИКОРИСТАННЯ ВОДНИХ ТУРИСТИЧНО-РЕКРЕАЦІЙНИХ РЕСУРСІВ

2.1. Аналіз водних туристично-рекреаційних ресурсів України

Україна має різноманітне узбережжя та водні ресурси, що створює хороші умови для розвитку різних форм водного туризму. Проте, потенціал розвитку водного туризму найбільш значущий приблизно співвідноситься з розвиненістю інфраструктури та екологічними умовами даного регіону. Нижче представлені регіони України та їх потенціал у різних водних видах туризму:

– Чорне та Азовське моря: на Чорноморському та Азовському узбережжі України найбільш поширений вид туризму в Україні – водний. Це чудове місце для яхтингу, круїзів, риболовлі та пляжного відпочинку. Є можливість відвідати різні курортні міста, пам'ятки та музеї;

– Карпати: один із найпопулярніших туристичних напрямків в Україні, серед них і водний туризм. Це чудове місце для риболовлі та екотуризму, а також для каное та рафтингу, які організують уздовж численних гірських річок;

– Дніпро: ріка та його притоки пропонують численні можливості для водного туризму, таких як круїзи, риболовля та екотуризм. Набережні міст, що знаходяться на берегах Дніпра, а також марина в Києві є ідеальною відправною точкою для більшості поїздок;

– річка Сула: річка на Закарпатті, відома своєю чистотою води та є ідеальним місцем для каное та розслабленого плавання гребними човнами.

Але рівень використання водних ресурсів у туризмі регіонами України різниться, і деякі регіони показують більш високий потенціал, ніж інші:

– Чорне море та Азовське море: є найбільш популярними регіонами для водного туризму в Україні. Тут знаходяться такі курортні міста, як Одеса, Затока та багато інших, де туристи можуть насолодитися круїзами, яхтингом,

катанням на вейкбордах, скейтбардах та інших видів водного спорту. Крім того, на Чорному та Азовському морях є безліч пляжів, де можна засмагати та поплавати;

– Карпати: регіон, відомий своїм екологічно чистим повітрям, і є справді чудовим місцем для екскурсій та туризму, включаючи водний туризм. Тут відзначається риболовля, каное та рафтинг на гірських річках, додатково можна шукати джерела та водоспади;

– Дніпро: найбільша річка України і водночас вона сприяє розвитку водного туризму. На берегах Дніпра розташовані численні причали для яхт, марини, готелі та кафе. Тут можна насолодитися круїзами або екскурсіями по Дніпру, рибалкою та екотуризмом;

– Причорномор'я: регіон, швидше за все, прихований гігант у сфері водного туризму України – на відміну від Одеси, він більш ізольований і може бути менш знайомий туристам. Водні види туризму, такі як яхтинг, катання на гідроциклах, водні лижі та організація круїзів річками, готові прийняти гостей;

– західні області: у регіонах Західної України є деякі потенційно цікаві річки та озера для водного туризму, включаючи озера Синевир та Світязь, річку Тиса та інші, але інфраструктура для водного туризму розвинена недостатньо добре.

Таким чином, слід зазначити, що Україна багата різноманітними туристично-рекреаційними ресурсами, серед яких не на останньому місці знаходяться водні. А серед водних ресурсів з сучасних обставин найбільш перспективними щодо розвитку водного туризму є річки (див. табл. 2.1).

Річка Дніпро є однією з головних рекреаційних річок в Україні та має значний потенціал для розвитку водного туризму. Ось кілька характеристик річки Дніпро, які роблять її привабливим водним туристичним ресурсом. Різноманітність різних видів активностей на річці Дніпро можна запропонувати безліч, включаючи рибалку, круїзи, катання на водних лижах, кайтсерфінг, віндсерфінг та інші водні розваги.

Таблиця 2.1 – Порівняльний аналіз найбільших річок з точки зору можливості їх використання в туристичній діяльності України

Назва	Довжина	Місце розташування	Характеристика
Дніпро	2285 км (в межах України 1155 км)	до Чорного моря	– організовуються подорожі на значні шляхи на човнах або каяках, зупиняючись у потрібних місцях для відпочинку та проведення часу на березі; – рибалка, круїзи, катання на водних лижах, кайтсерфінг, віндсерфінг та інші водні розваги
Дністер	1362 км (в Україні 961 км)	від Українських Карпат до Чорного моря	– організовуються короткі круїзи, подорожі на каное, риболовля; – можна побачити гарні гори, фортеці, каньйони та підземні річки
Південний Буг	849 км	від Хмельницької області до Чорного моря	– частіше використовується туристами для сплавів (мекка українського рафтингу – с. Мигія); – протікає через національний природний парк «Бугський Гард»
Прут	967 км (в Україні 286 км)	від Українських Карпат до Дунаю	– мальовничі краєвиди, такі як гори, ліси та пасовища; – різноманітні види розваг, включаючи каное, риболовлю, плотинг, рафтинг та інші рекреаційні діяльності; – на березі розташовані різні місця відпочинку, кафе та готелі
Сула	363 км	від Сумщини до Дніпра (Кременчуцьке водосховище)	– мальовничі краєвиди: плавні, луки, ліси, стрімкі береги, пологі пляжі; – можливості для катерів, яхт, каяків та байдарок; – рибальський рай

Річка Дніпро також має багато цікавих історичних, культурних та природних пам'яток, що розширює туристичний досвід. Має хорошу інфраструктуру, а саме добре розвинену транспортну інфраструктуру, включаючи різні водні транспортні засоби, причали та готельні комплекси на березі. Це забезпечує зручний доступ для туристів та полегшує організацію подорожей.

Різноманітність природного середовища, коли на шляху туристи можуть побачити різноманітні пейзажі, починаючи з широких відкритих вод

до мальовничих островів, лісів та полів. Багата різноманітність флори та фауни вздовж річки Дніпро може також бути привабливою для мандрівників, які хочуть насолоджуватися природою. Також річка Дніпро має й історичне значення, вона відіграла важливу роль в історії України, являючи собою не тільки важливий транспортний шлях, а й сполучну ланку між різними культурами та народами. Через це річка Дніпро має багато історичних пам'яток, які мандрівники можуть відвідати. Загалом річка Дніпро надає чудовий плацдарм для розвитку водного туризму в Україні та може запропонувати безліч можливостей для пригод та відкриттів як для місцевих жителів, так і для іноземних туристів. Одним із ключових факторів є збереження та дбайливе використання природного та культурного середовища вздовж річки для тривалого часу.

Дністер – це річка, яка протікає через Україну, Молдову та Румунію. В Україні Дністер є одним із найважливіших водних ресурсів для туристичної та рекреаційної діяльності. Визначимо кілька характеристик річки Дністер, які роблять її популярним водним туристичним ресурсом. По-перше, це гарні краєвиди. Річка Дністер пропонує мальовничі краєвиди вздовж її берегів, такі як скелі, ліси, проточні загони та водоспади. Це робить Дністер чудовим місцем для подорожей на човнах та каяках, а також для риболовлі та купання. Також, пропонуються різноманітні форми відпочинку. Річка Дністер може запропонувати різні варіанти відпочинку, починаючи від круїзів, водних походів до риболовлі, відпочинку на пляжі та інших водних розваг. Також можна познайомитися з історичними пам'ятниками, що знаходяться вздовж річки.

Не менш важлива її доступність, вона легко доступна для туристів завдяки гарній розвиненій транспортній інфраструктурі. Уздовж річки є різні туристичні об'єкти, включаючи кафе, гостьові будинки та інші послуги. Також важливим аспектом є охоронна цінність природи, багато ділянок річки знаходяться у заповідниках та природних парках, при цьому Дністер – один з небагатьох унікальних природних куточків і необхідний для дбайливого

використання у водному туризмі. Багато туристичних агентств та готелів у регіоні також прагнуть зберегти довкілля під час їх роботи. Та звичайно ж важливе місце займає культурно-історична привабливість – вздовж річки розташовані міста з давньослов'янською та кельтською історією, які можуть показати туристам національні традиції та звичаї. Загалом річка Дністер є привабливим водним туристичним ресурсом, який має великий потенціал для розвитку рекреаційної діяльності та залучення як місцевих жителів, так і туристів. З іншого боку, збереження річки та її довкілля надає значимість у довгостроковій перспективі.

Річка Прут є важливим рекреаційним ресурсом в Україні та має потенціал для розвитку водного туризму. Надано кілька характеристик річки Прут, які роблять її привабливим водним туристичним ресурсом. Має гарні краєвиди, пропонує мальовничі краєвиди, такі як гори, ліси та пасовища, що робить Прут чудовим місцем для подорожей на човнах або каяках. По дорозі туристи можуть насолоджуватися красивими видами природи та духом дикої природи. Організуються різні форми відпочинку. На річці Прут можуть запропонувати різноманітні види розваг, включаючи каное, риболовлю, плотинг, рафтинг та інші рекреаційні діяльності. Уздовж річки можна також відвідати різні місця відпочинку, кафе та готелі.

Доступність річці Прут легко доступна для туристів завдяки гарній транспортній інфраструктурі вздовж її берегів. Регіон також добре розвинений для своїх туристів та пропонує безліч різних туристичних послуг та засобів розміщення. Має достатньо високий рівень охорони навколишнього середовища. Підтримка чистоти та збереження навколишнього середовища – один із ключових аспектів для туризму на річці Прут. Підтримка цього є необхідною умовою для збереження природи вздовж річки Прут на довгі роки. Має також культурно-історичну привабливість. Вздовж річки Прут розташовані численні історичні та культурні пам'ятки. Туристи можуть відвідати такі місця, як стародавні фортеці, храми, музеї та інші цінності культури для пізнання місцевого

життя. Загалом річка Прут є чудовим ресурсом для розвитку водного туризму в Україні. Цей регіон може запропонувати високоякісні послуги та пропонує багато можливостей для відпочинку та розваг. Одним із ключових факторів для успіху рекреаційного ресурсу є збереження навколишнього середовища та дбайливе використання даного ресурсу на довгі роки.

Таким чином, водний туризм в Україні має великий потенціал, однак для повного використання цього потенціалу необхідно вдосконалити інфраструктуру та забезпечити екологічну безпеку. Крім того, підвищення рівня використання водних ресурсів у туризмі в деяких регіонах, де є потенціал для розвитку, може призвести до зміцнення інфраструктури, зростання економіки та покращення умов життя місцевих жителів.

Як вже було зазначено, Україна має багаті ресурси для розвитку річкового яхтингу у різних регіонах, але деякі з них більш підготовлені для розвитку цього напрямку, ніж інші. В дослідженні було проаналізовано кілька таких регіонів з наявними водними ресурсами (див. табл. 2.2).

Таблиця 2.2 – Аналіз підготовленості певних водних ресурсів України щодо організації яхтингу

Водний ресурс	Особливості
Річка Дніпро	однією з найважливіших річок в Україні та найбільш підготовленою для розвитку річкового яхтингу. Вздовж Дніпра є безліч яхт-клубів та місць для яхтингу, де можна орендувати яхту або взяти участь у яхт-турах
Чорне море	на узбережжі Чорного моря знаходиться безліч курортів та портів, де можна зайнятися яхтингом. Одним із найпопулярніших місць є Одеса, де є кілька яхт-клубів, які пропонують оренду яхт
Річка Прип'ять	одна з наймальовничіших річок в Україні, оточена лісами та природними заповідниками. Уздовж неї можна зайнятися дослідженням дикої природи та історичних місць, використовуючи яхту
Річка Дністер	має безліч чудових видів, особливо на заході України. Вздовж Дністра також існує безліч яхт-клубів та місць для яхтингу, що пропонують оренду яхт та послуги з надання яхт-турів

Це не повний список, але ці регіони можуть вважатися найбільш підготовленими для розвитку річкового та морського яхтингу в Україні.

Однак варто зауважити, що яхтинг розвивається і в інших регіонах України, оскільки існує безліч річок та озер, які підходять для виїзду на яхті.

У зв'язку з нестабільною політичною ситуацією в Україні, пов'язаною з проведенням широкомасштабних воєнних дій, вважаємо найбільш прийнятним для досягнення цілей дослідження обрання річки Дністер, яка важливим водним ресурсом та водно-туристичним маршрутом в Україні, щодо дослідження потенціалу розвитку яхтового туризму. На річці Дністер, яка є однією з найдовших річок (біля 1300 км довжиною) на території України, є певна кількість інфраструктурних об'єктів (є багато готелів, кемпінгів, гостьових будинків та інших місць розміщення), які роблять річку зручнішою для яхтингу та інших видів активного водного відпочинку (див. табл. 2.3).

Таблиця 2.3 – Аналіз наявності інфраструктури щодо розвитку яхтингу на Дністрі

Інфраструктурні об'єкти	Підприємства	Послуги
яхт-клуби	є кілька яхт-клубів, таких як клуб «Капітанський дворик» у м. Заліщики, «Лазурний берег» у м. Новодністровськ та ін.	надають послуги оренди яхт та пропонують різні яхт-тури
марини	є кілька причалів та марин, включаючи «Марина Гребенюк» у м. Могилів-Подільський, «Лайф Сі» у м. Хотин та ін.	надають послуги паркування для яхт та катерів
спортивні об'єкти	у деяких містах, що розташовані вздовж Дністра, є спортивні об'єкти, такі як футбольні поля, тенісні корти, спортивні зали та басейни	можуть бути використані для активного відпочинку
розроблені та облаштовані туристичні маршрути	популярним напрямком для туристичних маршрутів та подорожей на воді	багато туристичних компаній пропонують яхт-тури річкою, а також наляються додаткові можливості для риболовлі та полювання
готелі та кафе	у різних містах вздовж річки Дністер є безліч готелів та кафе	пропонують різні послуги та зручності для туристів та яхтсменів

Це лише деякі інфраструктурні об'єкти, які можуть бути корисними для тих, хто планує поїздку на річку Дністер для яхтингу чи інших видів активного водного відпочинку. На річці Дністер, як і на будь-якому іншому водотоку, завжди можна було б покращити та розширити інфраструктуру для водного туризму. Перелік об'єктів, яких може не вистачати на Дністрі, включають:

- більша кількість причалів та гаваней для яхт та катерів: у деяких регіонах річки не вистачає яхт-клубів та марин, а берегова інфраструктура іноді не дозволяє легко зупинитися та причалити;

- розвинена мережа кемпінгів для туристів: на Дністрі можна знайти кемпінги, але їх не так багато, і в деяких місцях не вистачає інфраструктури для автобудинків та причепів;

- зручні та безпечні табори для туристів: для більшості любителів водного туризму на Дністрі кемпінги – це єдиний варіант ночівлі. Але в деяких місцях вони можуть бути небезпечними, особливо у разі непередбачених погодних умов;

- розвиненість місцевої туристичної та супровідної інфраструктури: незважаючи на те, що Дністер проходить через багато міст та населених пунктів, у деяких з них не так багато місцевих майстрів ремесла, місцевих продуктів та ресторанів з місцевою кухнею, щоб залучити туристів та урізноманітнити їхній відпочинок.

Це лише деякі з об'єктів, яких не вистачає для водного туризму на Дністрі. Але можна сказати, що з кожним роком туризм, який розвивається, призводить до того, що місцева інфраструктура стає все краще і витримує все більше велике навантаження.

Таким чином, сучасний стан водного туризму в Україні можна охарактеризувати як той, що розвивається, але існуючі проблеми заважають його повноцінному розвитку. Позитивними аспектами розвитку водного туризму в Україні є:

- безліч можливостей для проведення різних видів водних розваг на

великих річках, озерах та водосховищах;

- наявність потенціалу для розвитку яхт-туризму та круїзних маршрутів на річках Дніпро, Дністер та інших річках;

- наявність природно-заповідного фонду у регіонах, де водний туризм розвинений.

Проте розвиток водного туризму в Україні перебуває під загрозою через наступні проблеми:

- відсутність налагодженої системи управління річковими ресурсами, включаючи охорону та відновлення екосистем;

- недостатня розвиненість транспортної та туристичної інфраструктури для проведення водних турів;

- дефіцит сучасного технологічного обладнання та спеціалістів, необхідних для якісної організації водного туризму;

- низька якість туристичних послуг та сумнівні умови їх надання, що псує імідж країни перед іноземними туристами.

Незважаючи на деякі покращення у водному туризмі в Україні, продовжують існувати значні проблеми, і умови для його ефективного розвитку, які потребують вирішення з боку уряду та бізнес-сектору.

2.2. Аналіз організаційних основ яхтинг-турів в Україні

Організація яхтинг-туру – це складний та відповідальний процес, який вимагає від організаторів не тільки професійних знань у галузі яхтингу, але й уміння правильно підбирати маршрути та враховувати специфічні потреби кожного клієнта. Основні принципи організації яхтинг-туру:

- складання індивідуального маршруту: кожному клієнту потрібно надати унікальний маршрут, що базується на його побажаннях та рівні підготовки;

- комфортні умови життя на борту: оренда яхти повинна включати всі необхідні умови проживання на борту, такі як каюти, кухня, санвузол, душ,

опалення тощо;

- підбір досвідчених екіпажів: професійні капітани та команда – запорука безпеки та комфорту клієнтів. Вони мають бути висококваліфікованими та мати гарне знання місцевих водних шляхів;

- організація екскурсій та додаткових розваг: яхтинг-тури повинні включати екскурсії, які дозволяють туристам дізнатися про історію та культуру регіону. Крім того, може бути включена можливість зайнятися іншими видами водного спорту або іншими видами активностей на березі;

- забезпечення безпеки: перед початком поїздки організатори повинні розповісти своїм клієнтам про правила їх поведінки на борту, а також перевіряти обладнання та стан яхти перед початком туру;

- облік погодних умов: організатори повинні враховувати погодні умови при виборі маршруту та забезпечувати клієнтів правильним одягом та обладнанням для яхтингу відповідними нормами;

- слухання та спілкування з клієнтами: організатори повинні бути уважними до потреб та побажань своїх клієнтів, готовим відповідати на запитання та надавати поради щодо яхтингу та його місцевого проведення, при цьому вказуючи переваги кожної деталі.

Загальний принцип, який може допомогти організаторам яхтинг-туру – це створення туру, який забезпечить комфортні умови для проживання на борту, безпеку та комфорт клієнтів, а також можливість познайомитися з культурою, історією та красою регіону, на якому проходить тур.

Організація яхтинг-туру – це складний та відповідальний процес, який вимагає від організаторів не тільки професійних знань у галузі яхтингу, але й уміння правильно підбирати маршрути та враховувати специфічні потреби кожного клієнта. Основні організаційні етапи яхтинг-туру:

- складання індивідуального маршруту: кожному клієнту потрібно надати унікальний маршрут, що базується на його побажаннях та рівні підготовки;

- комфортні умови життя на борту: оренда яхти повинна включати всі

необхідні умови проживання на борту, такі як каюти, кухня, санвузол, душ, опалення тощо;

- підбір досвідчених екіпажів: професійні капітани та команда – запорука безпеки та комфорту клієнтів. Вони мають бути висококваліфікованими та мати гарне знання місцевих водних шляхів;

- організація екскурсій та додаткових розваг: яхтинг-тури повинні включати екскурсії, які дозволяють туристам дізнатися про історію та культуру регіону. Крім того, може бути включена можливість зайнятися іншими видами водного спорту або іншими видами активності на березі;

- забезпечення безпеки: перед початком поїздки організатори повинні розповісти своїм клієнтам про правила їх поведінки на борту, а також перевіряти обладнання та стан яхти перед початком туру;

- облік погодних умов: організатори повинні враховувати погодні умови при виборі маршруту та забезпечувати клієнтів правильним одягом та обладнанням для яхтингу відповідними нормами;

- слухання та спілкування з клієнтами: організатори повинні бути уважними до потреб та побажань своїх клієнтів, готовим відповідати на запитання та надавати поради щодо яхтингу та його місцевого проведення, при цьому вказуючи переваги кожної деталі.

Загальні принципи, які можуть допомогти організаторам яхтинг-туру – це створення туру, який забезпечить комфортні умови для проживання на борту, безпеку та комфорт клієнтів, а також можливість познайомитися з культурою, історією та красою регіону, на якому проходить тур.

В Україні яхтинг-тури регулюються низкою законів, які мають дотримуватися організаторами таких турів. Основні законодавчі положення, що регулюють організацію яхтинг-турів в Україні, включають:

- закон України «Про туризм»: цей закон регулює діяльність туроператорів, туристичних агенцій, готелів, ресторанів та інших установ, пов'язаних із туризмом, а також регулює права та обов'язки туристів. Організатори яхтинг-турів повинні дотримуватись вимог цього закону;

– закон України «Про внутрішній водний транспорт»: цей закон регулює діяльність судновласників та операторів внутрішнього водного транспорту в Україні, а також встановлює правила безпеки на водних об'єктах. Організатори яхтинг-турів повинні дотримуватись його вимог;

– Кодекс внутрішнього водного транспорту України: це законодавчий акт, що визначає порядок навігації, навантаження/розвантаження та інші технічні, юридичні та економічні питання, що належать до операційної діяльності судів внутрішнього водного транспорту. Його пункти можуть бути використані при організації яхтинг-турів.

– закон України «Про захист прав споживачів»: цей закон регулює права туристів-споживачів та встановлює відповідальність організаторів турів за недоліки послуг, які надаються клієнтам. Організатори яхтинг-турів повинні також дотримуватись його положень;

– Вимоги до безпеки для морських суден та портів України (2015 р.): цей документ містить рекомендації та вимоги щодо безпеки та охорони здоров'я на судах, а також захисту морського середовища. Організатори яхтинг-турів зобов'язані дотримуватись його вимог та забезпечувати безпечні умови перебування на яхті для клієнтів.

Всі ці закони та акти регулюють діяльність організаторів яхтинг-турів в Україні та забезпечують безпеку та захист прав клієнтів-туристів. Тому організатори яхтинг-турів повинні повністю дотримуватись усіх вимог законів при організації своїх турів [9].

Як вже було визначено вище, в Україні є річки, які найбільш придатні для розвитку та організації яхтинг-туризму. А саме:

– Дніпро – найбільша річка України та один із найпопулярніших напрямків для яхтингу. Крім того, на берегах Дніпра знаходяться багато курортних міст, які є привабливими для туристів;

– Дністер – друга за величиною річка України, яка тече на західному кордоні країни та пропонує туристам чудові можливості для яхтингу з дуже гарними краєвидами;

– Сула – річка, яка протікає на північному сході України, також є чудовим місцем для організації яхтинг-туризму;

– Південний Буг – річка, що протікає через західні та південні території до Чорного моря, є ще одним популярним напрямком для яхтингу з гарними краєвидами та національним парком «Бугський Гард».

Це лише деякі з річок, які є привабливими для організації яхтинг-туризму в Україні. Залежно від бажаного регіону та запланованого маршруту, є й інші місця, які можуть бути цікавими для відвідування.

В Україні є спеціалізовані компанії, які займаються окремо організацією яхтинг-турів та пропонують широкий спектр послуг у цій галузі. Деякі з них:

– «Seadoo Ukraine» – це компанія, яка пропонує оренду яхт та катерів, а також організацію яхтинг-турів Чорним морем та Дніпром;

– «Active Ukraine» – це туроператор, який пропонує яхтинг-тури по Дніпру, Чорному морю та іншим гідрологічним об'єктам України;

– «Sofitour» – це туроператор, який пропонує комбіновані яхтинг-тури по Дніпру та Чорному морю, а також інші види активного відпочинку;

– «Love Ukraine» – це туроператор, який організовує яхтинг-тури Дніпром з відвідуванням популярних туристичних місць України.

– «Lux yacht» – це компанія, яка пропонує оренду яхт та катерів, а також організацію яхтинг-турів уздовж берега Чорного моря із включенням екскурсій та зупинок у популярних курортах;

– «Platinum yachts» – це компанія, яка пропонує оренду яхт та катерів, а також різні варіанти яхтинг-турів Чорним морем і Дніпром.

Окрім цього, є й інші компанії, які займаються організацією яхтинг-турів в Україні. Перед вибором компанії важливо звернутися до відгуків організаторів та клієнтів, а також переконатися, що вони мають усі необхідні права та ліцензії для організації туру.

Деякі компанії в Україні займаються організацією яхтинг-турів окремо річками України:

– «Active Ukraine» – це туристичний оператор, який організовує яхтинг-тури Дніпром, однією з найбільших річок в Україні. Ці тури можуть бути комбінованими з іншими видами відпочинку, такими як походи та велосипедні тури;

– «Sofitour» – компанія, яка також пропонує яхтинг-тури по Дніпру та Дніпровським островам. Варіанти турів включають одноденні та багатоденні тури, а також тури з екскурсійною програмою;

– «Love Ukraine» – турагентство, що спеціалізується на туризмі в Україні. Компанія організовує яхтинг-тури по Дніпру для груп та приватних клієнтів;

– «Poltava yacht club» – це яхт-клуб, розташований у місті Полтава, який пропонує членам клубу можливість використання клубних яхт для яхтинг-турів річками України;

– «Yacht club Vodnik» – клуб рибалок та яхтсменів у Запоріжжі, який надає яхти для прокату та організовує тури по Дніпру та іншим річкам України;

– «Dniester Eco-camp» – це кемпінг на річці Дністер, який пропонує яхтинг-тури на катамарані Дністром;

– «Yachting in Lviv» – компанія, яка організує яхтинг-тури Західною Україною, включаючи поїздки по річці Черемош.

Залежно від місця, де знаходяться туристи в Україні, турагенти можуть знайти інші компанії, які організують яхтинг-тури річками у певному регіоні. Важливо перевіряти відгуки та рейтинг організаторів перед тим, як обрати туроператора.

Яхтинг туризм в Україні можна охарактеризувати як невеликий, але він розвивається як напрям туризму та має потенціал для подальшого зростання. Розвитку яхтинг-туризму в Україні визначається як позитивними так і негативними аспектами (див. табл. 2.4).

Загалом яхтинг туризм в Україні має потенціал для розвитку, але потребує значних інвестицій в інфраструктуру та екологічні заходи, а також

покращення організації туристичних послуг для покращення іміджу країни та залучення іноземних туристів.

Таблиця 2.4 – Позитивні та негативні аспекти розвитку яхтинг-туризму в Україні

Позитивні аспекти	Негативні аспекти
<ul style="list-style-type: none"> – різноманітність природних умов: на території України знаходиться багато озер, річок та водосховищ, на яких можна мальовничо плавати на яхті; – атмосфера: українські озера та водосховища оточені мальовничими горами та пейзажами, що створює неповторну атмосферу; – наявність досвідчених яхтсменів та професійних інструкторів, що збільшує безпеку яхтингу та забезпечує якісне навчання новачків; – відносно низькі вартості: порівняно низька вартість оренди яхт та інших послуг щодо зарубіжних конкурентів 	<ul style="list-style-type: none"> – недостатній рівень розвитку туристичної інфраструктури, включаючи яхт-клуби, причали та паркінги; – проблеми екологічної обстановки на багатьох озерах та водосховищах, які викликають побоювання у туристів і можуть перешкоджати розвитку яхтингу; – можливі конфлікти з місцевими жителями, які можуть схвально ставитися до яхтсменів та туристів взагалі

Для аналізу сучасного стану розвитку яхтинг-туризму в Україні потрібно визначити сильні та слабкі сторони, можливості та загрози розвитку цього процесу (див. табл. 2.5).

Таким чином, яхтинг-туризм в Україні щодо нового виду туризму, який почав розвиватися лише останніми роками. Наразі перспективи розвитку цієї сфери в Україні є досить високими. На основі аналізу визначено фактори, що підтверджують це твердження. Географічне розташування України. Україна має вихід до Чорного моря на півдні та до Балтійського моря на півночі, що відкриває безліч можливостей для розвитку яхтинг-туризму. Уздовж чорноморського узбережжя розташовані такі міста, як Одеса та багато інших, які вже сьогодні є найпопулярнішими місцями для яхтингу. Природні умови сприяють тому, що завдяки своєму клімату та географії узбережжя Чорного моря та багатьох річок на території України є сприятливими для розвитку яхтинг-туризму.

Таблиця 2.5 – SWOT-аналіз розвитку яхтинг-туризму в Україні

Сильні сторони	Слабкі сторони
<ul style="list-style-type: none"> – природні умови: Україна має величезну кількість озер та водосховищ, що надає великий потенціал для розвитку яхтингу туризму; – наявність професіоналів: в Україні є досвідчені яхтсмени та інструктори, які можуть забезпечити безпеку яхтингу та навчання новачків; – атмосферні місця: озера та водосховища України оточені мальовничими горами та пейзажами, що створює особливий колорит та привабливість для туристів; – низькі витрати: українські яхт-клуби та послуги з оренди яхт є відносно недорогими, що може стати привабливим для іноземних туристів 	<ul style="list-style-type: none"> – низький рівень розвитку інфраструктури: в Україні відсутня велика інфраструктура для яхтинг-туризму, такі як яхт-клуби, причали та паркінги. – екологічні проблеми: деякі озера та водосховища в Україні страждають від екологічних проблем, що може негативно вплинути на яхтинг-туризм та викликати побоювання у туристів; – низький рівень професіоналізму у туристичних послугах: деякі компанії, які надають послуги з яхтингу, можуть не приділяти уваги якості своїх послуг, що може погіршити репутацію України як туристичного спрямування; – недостатня підтримка держави: розвиток яхтингу туризму в Україні обмежується відсутністю державної підтримки, включаючи фінансування та регулювання цієї сфери
Можливості	Загрози
<ul style="list-style-type: none"> – унікальні природні ресурси: Україна має унікальний природний потенціал, що може залучити туристів, які бажають познайомитися з мальовничими озерами та прекрасними краєвидами; – розвиток інфраструктури: нині в Україні починають появлятися все більше яхт-клубів, з'являються нові причали, паркування та інші послуги, що може спрямувати потік туристів до цього регіону; – розвиток технологій: сучасні технології та засоби зв'язку дозволяють більш точно планувати та організовувати яхтинг туризм, покращувати якість послуг та забезпечувати безпеку туристів 	<ul style="list-style-type: none"> – екологічні проблеми: екологічні проблеми водосховищ та озер України можуть призвести до погіршення якості води та загрожувати безпеці туристів; – диверсифікація туризму: існує ризик, що туристична галузь України зможе розвиватися в інших сферах, що може призвести до скорочення коштів, які виділяються на яхтинг; – недостатнє фінансування: недостатнє фінансування та державна підтримка яхтингу туризму можуть призвести до обмеження розвитку цієї галузі; – непередбачуваність політичної ситуації: політична нестабільність може призвести до ризику безпеки та перебоїв у туристичному бізнесі

Крім того, Україна має багато водних ресурсів, які підходять для яхтингу всередині країни. Розвинена інфраструктура. Сьогодні вже існують яхт-клуби, бази відпочинку, готелі та гостьові будинки, які спеціалізуються на прийомі яхтсменів. Також існують компанії, які надають послуги з оренди

яхт та обладнання для яхтингу. Економічний потенціал полягає в тому, що яхтинг-туристи мають високу платоспроможність та готові витратити значні кошти на відпочинок на яхті. Розвиток яхтинг-туризму також сприяє розвитку місцевих економік та створенню нових робочих місць.

Досвід зарубіжних країн показує, що яхтинг-туризм розвинений у багатьох країнах світу, таких як Італія, Хорватія, Греція, Туреччина, що свідчить про потенціал цієї сфери на світовому ринку туризму. Таким чином, перспективи розвитку яхтинг-туризму в Україні досить високі. Однак для успішного розвитку цього виду туризму необхідно приділяти належну увагу інфраструктурі, підвищенню якості послуг та залученню інвестицій.

Технологія створення яхтинг-туру по річці Дністер в Україні включає кілька етапів:

- дослідження маршруту: необхідно визначити найцікавіші та найкрасивіші місця на річці Дністер, які можна відвідати під час яхтинг-туру. Це можуть бути історичні пам'ятки, природні парки, затишні містечка тощо;
- підбір яхти: для яхтинг-туру по річці Дністер потрібна спеціальна яхта, яка забезпечуватиме комфортну подорож. Необхідно обрати яхту, яка відповідає вимогам туристів та має всі необхідні зручності;
- розробка програми туру: на основі дослідження маршруту та вибору яхти необхідно розробити програму туру, яка включатиме всі цікаві місця на річці Дністер, а також час, який буде приділено кожному місцю;
- підбір команди: для забезпечення безпеки та комфорту туристів необхідно підібрати команду, яка керуватиме яхтою та обслуговуватиме туристів під час подорожі;
- реклама та просування: після розробки програми туру необхідно провести рекламну кампанію щодо просування яхтинг-тур річкою Дністер серед потенційних туристів;
- організація туру: після того, як будуть знайдені туристи, необхідно організувати яхтинг-тур річкою Дністер, забезпечуючи комфортну подорож та безпеку туристів.

У процесі яхтинг-туру річкою Дністер туристам можна запропонувати таку екскурсійну програму за вибором:

- відвідування фортеці Кам'янець-Подільський – однією із найстаріших фортець України, що знаходиться на березі річці Дністер;
- екскурсія до національного природного парку «Подільські Товтри» – тут туристи зможуть насолодитися гарними пейзажами, відвідати водоспади та печери;
- відвідування міста Кам'янка – тут туристи зможуть побачити безліч історичних будівель та пам'яток архітектури;
- екскурсія до міста Хотин – тут туристи зможуть відвідати знаменитий Хотинський замок, який був збудований у 15 столітті;
- подорож річкою Дністер – це найголовніша екскурсія, адже туристи зможуть насолодитися гарними пейзажами та побачити безліч тварин та птахів, що мешкають на берегах річки.

В Україні є кілька компаній, які пропонують оренду яхт. Деякі з них:

- Yacht Club Odessa – компанія, яка пропонує оренду яхт в Одесі та на Чорному морі;
- Kiev Yacht Club – компанія, яка пропонує оренду яхт у Києві та на річці Дніпро;
- Yacht Club Kherson – компанія, яка пропонує оренду яхт у Херсоні та на річці Дніпро;
- Yacht Club Lviv – компанія, яка пропонує оренду яхт на озері Яворове у Львівській області.

Це не повний список компаній, які пропонують оренду яхт в Україні, але це найкрупніші та найвідоміші з них. Цінова політика на оренду яхт стандартного класу до 10 осіб за добу може змінюватись в залежності від багатьох факторів, таких як місце розташування, розмір та тип яхти, сезонність тощо. Проте, в середньому, ціни на оренду яхт стандартного класу до 10 осіб за добу в Україні починаються від 200 – 300 доларів США і можуть сягати кількох тисяч доларів США залежно від зазначених факторів.

Щоб отримати більш точну інформацію щодо цін на оренду яхт в Україні, рекомендується звернутися до конкретних компаній, що пропонують послуги оренди яхт.

Додаткова інформація щодо організації яхтинг-турів або водних подорожей іншими плавзасобами:

– маршрути по Дністру і Південному Бугу (на Вінниччині) не складні і не потребують спеціальної підготовки, а тому цілком підходять для людей різних категорій: молоді і старшим людям, сім'ям з дітьми, колективам фірм і організацій та ін. Натомість, подорож по Черемошу або Південному Бугу (на Миколаївщині) розрахована на туристів з хоча б елементарним досвідом водних та пішохідних походів і рекомендована для молоді, колективів фірм і організацій;

– на українському туристичному ринку є пропозиції по сплавах розраховані на вихідні дні (2 – 3 денні) або багатоденні (3 – 14 днів);

– вартість таких подорожей на одного туриста в середньому складає 25 – 40\$ на добу (входить: транспорт; користування спеціальним спорядженням і засобами страховки (туристичний катамаран, весла, жилети); намети, туристичні килимки і спальники; послуги гідів-провідників з екскурсійним обслуговуванням; харчування з обслугою кухаря; страхування) і залежить від рівня обслуговування та кількості туристів в групі;

– оптимальні групи для сплавів від 5 до 20 туристів;

– сезонність сплавів: травень – жовтень.

РОЗДІЛ 3. РОЗРОБКА РЕКОМЕНДАЦІЙ ЩОДО ОПТИМІЗАЦІЇ ВИКОРИСТАННЯ ВОДНИХ ТУРИСТИЧНО-РЕКРЕАЦІЙНИХ РЕСУРСІВ УКРАЇНИ ТА ЯХТИНГ-ТУРУ

3.1. Рекомендації щодо оптимізації використання водних туристично-рекреаційних ресурсів України

Виходячи з проведеного аналізу в дослідженні можна визначити певні кроки щодо розвитку яхтинг-туризму в Україні:

- розробити план розвитку яхтингу туризму в Україні на довгострокову перспективу. Він має враховувати можливості та загрози, базові інвестиції, інфраструктуру, заходи щодо охорони природи та туристичної безпеки;
- розробити та застосуйте екологічно стійкі методи використання водних ресурсів, включаючи охорону та відновлення природного середовища;
- впровадьте програму підтримки для розвитку малого бізнесу в галузі яхтингу туризму, включаючи гранти, рекомендації, навчання іншим заходам, які покращать якість та доступність послуг для туристів;
- розробити державні стандарти та умови ліцензування послуг з яхтинг-туризму. Встановіть базові вимоги для туристичних компаній, включаючи професіоналізм, безпеку, профільне навчання та відповідні сертифікації;
- створити сучасні причали, паркінги, продумані та безпечні рішення для яхт та інших суден. Поліпшіть умови щодо забезпечення туристичних об'єктів, розвитку маршрутів, інформування туристів.
- підтримувати культурні заходи та регулярні міжнародні змагання в галузі яхтинг-туризму, що підніме інтерес до України як туристичного напрямку з яхтингу;
- розробити рекламну кампанію та просувати національний бренд України у міжнародних яхтових туристичних спільнотах. Це може включати

участь у міжнародних форумах, конференціях та туристичних виставках.

Щоб стимулювати розвиток яхтинг-туризму в Україні, управлінським структурам необхідно зробити наступні конкретні кроки (див. табл. 3.1).

Таблиця 3.1 – Кроки щодо стимулювання розвитку яхтинг-туризму в Україні

Кроки	Дії
створення умов для залучення іноземних туристів	– спрощення процедури в'їзду та виїзду; – встановлення зручних та безпечних прикордонних переходів; – удосконалення системи транспортного сполучення та місць розміщення
залучення інвесторів	– розробка ефективної стратегії; – проведення презентацій та інвестиційних угод
створення та покращення інфраструктури	– облаштування нових марин, реконструкція старих; – створення зручних причалів та паркінгів; – забезпечення додатковими спорудами, як, наприклад, банкетний зал, басейн чи сауну
проведення заходів, які привертають увагу туристів	організація міжнародних змагань, фестивалів та конкурсів
розвиток освітніх програм та підвищення кваліфікації персоналу у сфері яхтингу	організація курсів, навчання, тренінгів з управління яхтою та обслуговування туристів
створення яхтинг-центру	можна отримувати консультації та інформацію про послуги, купувати сувеніри та книги
встановлення державної підтримки	надання субсидій, грантів, податкових пільг, інших форм стимулювання
розробка рекламної кампанії	– розробка та просування стратегії просування на міжнародному рівні; – участь у туристичних форумах та виставках; – напрацювання партнерських відносин з іноземними туристичними агентствами
оздоровлення морської та річної екології	– створення правил і норм; – обмеження водних видів вилову; – встановлення спеціальних обмежень та регламентів поведінки з відходами

Стратегія використання водних ресурсів України у туризмі може включати наступні кроки:

- оцінка потенціалу: визначення найбільш популярних водних видів

туризму (включаючи яхтинг, круїзи, рибалку, пляжний відпочинок та екотуризм) та визначення їхнього потенціалу в різних регіонах України;

– створення інфраструктури: розробка та реалізація плану створення та модернізації причалів, марин, паркінгів, транспортних засобів та інших об'єктів, пов'язаних з водним туризмом, для досягнення високого рівня безпеки та комфорту туристів;

– залучення інвесторів: пошук інвестицій та інвесторів на розвиток водного туризму в Україні, реалізація різноманітних проектів спільними силами;

– навчання персоналу: розвиток професійних курсів, тренінгів та навчання персоналу, пов'язаного з обслуговуванням туристів, включаючи кваліфіковані заняття, презентації та конференції;

– розробка маршрутів: розробка нових маршрутів за участю професійних гідів, організація групових та індивідуальних турів водного туризму, враховуючи різні інтереси та потреби туристів;

– розширення водних видів туризму: створення нових конкурентних послуг та водних видів туризму, включаючи човни з прозорим дном, гідроцикли, підводні тури та екотуризм;

– забезпечення екологічної безпеки: дотримання правил та стандартів екологічної безпеки під час розвитку водного туризму, за допомогою вдосконалення системи очищення та утилізації відходів, захистом підводної флори та фауни;

– розвиток готельного бізнесу: організація мережі готелів та курортних зон, що забезпечують комфортне розміщення туристів;

– просування: створення просування та маркетингової стратегії, спрямованих на збільшення кількості туристів та зміцнення позицій України на світовому туристичному ринку.

Таким чином, водний туризм має великий потенціал в Україні, його розвиток може створити нові можливості для розвитку економіки та зміцнення позицій України на світовому туристичному ринку.

Звичайно, різні регіони України мають свої особливості та потенціал для використання водних ресурсів у туризмі, тому рекомендації мають враховувати ці особливості. Ось кілька конкретних рекомендацій для окремих регіонів України:

– Одеса: Одеса є найбільшим містом України, розташованим на березі Чорного моря. Рекомендується надати більше місць для причалів та розробити програми з продажу поїздок на яхті. Необхідно краще навчити місцевих екскурсоводів, давати більше інформації про місцеві визначні пам'ятки, крім основних курортних точок. Одеса також може використовувати екодоріжки для забезпечення доступності до місць, яких природа не торкнулася.

– Карпати: Карпати – регіон з багатими водними ресурсами, такими як заповідники, річки, озера та водоспади. Рекомендується надати більше варіантів вибору для водних розваг, будівництво причалів для яхт та катерів. Карпати можуть стати популярним місцем для кінських поїздок, що допоможе зберегти віддалені куточки. Вони також можуть покращити озеленення та інфраструктуру пляжів, щоб зробити їх привабливішими для туристів.

– Західні області: Західні області України включають озера Синевир, Світязь, і річку Тиса, які надають відмінні можливості для водного туризму. Рекомендується створення екотурів на водних ресурсах та краща інфраструктура для організації цих екскурсій, які можуть включати рибалку, катання на човнах та круїзи. Організацію персональних екскурсій з місцевими жителями, щоб отримати глибше занурення на місці в їх традиції та культуру.

– Причорномор'я: Причорноморський регіон не так добре розрекламований, як, наприклад, Одеса, але цей регіон має значний потенціал для використання водних ресурсів у туризмі. Рекомендується створення нових екскурсій.

Також на основі зробленого дослідження стану використання водних

туристично-рекреаційних ресурсів було розроблено деякі рекомендації для регіональної та державної влади в Україні, місцевих управлінських органів та бізнес структур щодо оптимізації процесу використання водних ресурсів у туризмі (див. табл. 3.2).

Таблиця 3.2 – Оптимізація використання водних туристично-рекреаційних ресурсів

Рекомендовано	Мета
створення інфраструктури	<ul style="list-style-type: none"> – для покращення використання водних ресурсів у туризмі необхідно надати відповідну інфраструктуру, таку як зони променадів, пірси для яхт та катерів, де туристи зможуть насолоджуватися круїзами та іншими водними видами спорту; – необхідно організувати туалети, кафе та інші зручності для туристів
розвиток екотуризму	<ul style="list-style-type: none"> – управління та залучення туристів для участі в екотуризмі може допомогти зберігати водні ресурси та прилеглі території, включаючи зони відпочинку та природні заповідники; – об'єднати зусилля з місцевими експертами в галузі збереження навколишнього середовища, щоб створити ефективніші програми
розвиток нових водних видів спорту	<ul style="list-style-type: none"> – розвивати нові види водних розваг для залучення туристів; – нові технології, такі як вейкбордінг, кайтсерфінг та інші види водних розваг; – встановлюють нові стандарти розвитку та організації водного туризму
навчання обслуговуючого персоналу	<ul style="list-style-type: none"> – організатори водного туризму повинні навчати обслуговуючий персонал не лише за новими технологіями обслуговування туристів, а й на цій основі створювати та пропонувати нові водні послуги та продукти; – взаємодія туристів з місцевими жителями може створити взаємну вигоду у розвитку гастрономічних маршрутів, продажі ремесельних виробів, ознайомленні з музеями та поширенні місцевих традицій та культури та багато іншого
захист довкілля	<ul style="list-style-type: none"> – водні ресурси, необхідні для використання у водному туризмі, є вразливими об'єктами щодо забруднення; – створення та організація належного використання водного транспорту може значно знизити вплив цього виду туризму на довкілля; – рекомендується збирання та утилізація відходів, а також модернізація існуючих очисних споруд

В цілому, оптимізація використання водних ресурсів у туризмі потребує зусиль та довгострокової орієнтації. Розвиток водного туризму має ґрунтуватися на екологічній відповідальності, створенні нових видів спорту та інфраструктури, залученні місцевого населення та детальній оцінці впливу на навколишнє середовище. Оптимізація буде поступовою, але за правильного підходу принесе вигоду регіонам України щодо розвитку водного туризму та відповідної туристичної інфраструктури.

Для стимулювання розвитку яхтинг-туризму в Україні державним органам необхідно вжити наступних дій:

- створення сприятливих умов розвитку інфраструктури яхтингу, включаючи будівництво і реконструкцію марин, причалів, яхт-клубів та інших об'єктів;
- розробка та впровадження податкових пільг та інших заходів підтримки для компаній, що займаються орендою яхт та наданням яхтинг-послуг;
- просування України як яхтинг-напрямку на міжнародному рівні, включаючи участь у міжнародних яхтинг-виставках та проведення туристичних та рекламних заходів для залучення іноземних туристів;
- розробка та впровадження стандартів якості для яхтинг-послуг та навчання персоналу, що працює у цій сфері;
- співпраця з місцевою владою та бізнес-спільнотою для створення сприятливих умов для розвитку яхтинг-туризму в регіонах України;
- проведення моніторингу та аналізу розвитку яхтинг-туризму в Україні та впровадження коригуючих заходів, якщо необхідно.

Крім того, розроблено рекомендації для суб'єктів яхтинг-туризму щодо його розвитку в Україні можуть бути такими:

- створювати та розвивати інфраструктуру яхтингу, включаючи порти, марини, яхт-клуби та інші об'єкти;
- просувати Україну як яхтинг-дестинацію на міжнародному рівні, беручи участь у міжнародних яхтинг-виставках та тематичних конференціях;

- розробляти та розвивати яхтинг-тури та круїзи річками та морями України, включаючи різні маршрути та програми;
- співпрацювати з державними органами та місцевою владою для покращення умов для яхтинг-туризму, включаючи безпеку, екологію та розвиток інфраструктури;
- сприяти залученню інвестицій для розвитку яхтинг-туризму в Україні, включаючи будівництво нових портів та марин, а також модернізацію існуючих об'єктів;
- розвивати співпрацю з іншими суб'єктами туризму, включаючи готелі, ресторани, туроператорів та інших учасників для створення комплексних туристичних продуктів.

Для стимулювання яхтинг-туризму в Україні необхідно розвивати інфраструктуру, яка забезпечить комфортну та безпечну подорож на яхті. За результатами дослідження визначено та наведено об'єкти, які необхідно побудувати або розробити заходи для стимулювання розвитку яхтинг-туризму в Україні:

- марини та причали: необхідно створити нові та модернізувати існуючі марини та причали, забезпечуючи їх усім необхідним (електрикою, водою, санітарними послугами, магазинами, ресторанами тощо);
- навігаційні системи: необхідно забезпечити яхтсменів надійними навігаційними системами, які допоможуть їм орієнтуватися на воді та уникати небезпечних ділянок;
- навчання та сертифікація: необхідно створити систему навчання та сертифікації для яхтсменів, яка забезпечить безпеку на воді та підвищить кваліфікацію яхтсменів;
- технічне обслуговування: необхідно створити мережу сервісних центрів, які забезпечуватимуть технічне обслуговування яхт та інших суден;
- туристичні маршрути: необхідно розробити туристичні маршрути, які будуть привабливі для яхтсменів та туристів, та забезпечити їх інформаційною підтримкою;

– реклама та маркетинг: необхідно проводити маркетингові дослідження та активну рекламну кампанію, щоб залучити більше туристів та інвесторів до яхтингу в Україні.

3.2. Розробка яхтинг-туру по Дністру

Список правил безпеки поведінки туристів на яхті під час яхтинг-туру може включати такі пункти:

- носити спеціальне рятувальне екіпірування, включаючи рятувальний жилет, коли перебуваєте на палубі яхти;
- дотримуватись інструкцій капітана та членів екіпажу яхти;
- не намагатися залишити яхту без дозволу капітана або без особливої на то потреби;
- не купатися поблизу яхти, яка рухається;
- не кидати сміття у воду, використовувати спеціальні контейнери для відходів;
- не палити на яхті, якщо це заборонено;
- не користуватися відкритим вогнем на яхті без дозволу капітана;
- не намагатися керувати яхтою, якщо особа не є кваліфікованим капітаном;
- слідкувати за погодними умовами та не виходьте в море у разі шторму чи інших небезпечних умов;
- слідкувати за своїми дітьми та не дозволяти їм бігати по палубі яхти без нагляду.

Організаційні принципи яхтинг-туру можуть включати такі:

- планування індивідуального маршруту: визначення маршруту, розрахунок часу та відстаней, вибір портів та місць для зупинок;
- підбір яхти за замовленням: вибір яхти, яка відповідає кількості туристів, їх потребам, рівню досвіду та замовленому рівню комфорту;
- підготовка екіпажу: призначення капітана та членів екіпажу,

навчання їх правилам безпеки та управлінню яхтою;

- забезпечення безпеки судна: перевірка стану яхти та її обладнання, наявність рятувальних засобів та інструктаж туристів за правилами безпеки;

- організація харчування та розваг: планування меню, закупівля продуктів, організація розваг та екскурсій;

- вирішення проблемних ситуацій: готовність до вирішення можливих проблем, пов'язаних з погодними умовами, технічними несправностями або захворюваннями туристів;

- дотримання правил та законів: дотримання місцевих правил та законів, пов'язаних з яхтингом та туризмом.

Подорожі по Дністру проходять у формі лінійного маршруту. Існує практика подорожі приблизно від 30 до 50 км на день, займаючи від 4 до 9 годин на катамарані чи яхті, щоб подолати цю відстань. В обідню пору, в сильну спеку або негоду група пристає до берегу і відпочиває. Під час круїзу яхта може причалити для екскурсії, щоб поповнити запас води або просто відпочити на красивому дикому пляжі. Для яхтинг-туру Дністром на три дні пропонується наступний маршрут (Заліщики – Хотин) 117 км:

День 1:

- прибуття в місто Заліщики о 9:00 ранку (Заліщики – районний центр Тернопільської області, місто-курорт з багатьма санаторіями на пологому лівому березі. Саме місто розташоване на правому березі в глибокій чаші, оточеній півколом горами, висота яких досягає 300 метрів. По всьому місту розкидані фруктові сади та виноградники. За 6 км звідси розташований туристичний центр «Буковина». Багато парків та стародавньої архітектури);

- посадка на орендовану яхту о 8.30 ранку;

- сніданок на борту яхти о 9.00;

- екскурсія по Заліщикам та прогулянка парком о 10.30;

- продовження подорожі до міста Онут (відстань від Заліщиків до Онуту – близько 50 км) о 12.30;

- обід на борту яхти о 13.30;

- прибуття до Онуту о 17.30;
- вечеря у ресторані на березі Дністра о 19:00;
- ночівля на яхті в Онуті.

День 2:

- сніданок на борту яхти о 8:00 ранку;
- продовження подорожі Дністром до міста Онут (відстань від Онуту до Рашків – близько 45 км);
- прибуття до Рашкова о 12.00;
- обід у ресторані на березі Дністра о 13.00;
- екскурсія по Рашкову з відвідуванням місця археологічних розкопок та музею о 14.00;
- повернення на яхту о 16.00 (відпочинок, вільний час);
- вечеря на борту яхти о 19.00;
- ночівля на яхті в Рашкові.

День 3:

- сніданок на борту яхти о 8.00 ранку;
- продовження подорожі Дністром до міста Хотин (стародавнє місто Хотин, що розкинулося на берегах Дністра, є центром однойменного району Чернівецької області. Люди селилися тут здавна, про що свідчать знайдені археологами залишки напівземляного житла із печами). Відстань від Рашкова до Хотину – 21 км;
- прибуття до Хотину о 11.00;
- обід у ресторані на березі Дністра о 12.00;
- екскурсія по Хотину з відвідуванням Хотинської фортеці (великий інтерес для туристів представляють руїни Хотинської фортеці, побудованої в другій половині XIII століття) о 14.00;
- повернення на яхту о 17.00;
- переїзд до Чернівців (Зараз Хотин є районним центром Чернівецької області і з'єднаний автобусним сполученням з Кам'янець-Подільським і Чернівцями) о 19.00.

Вартість яхти на три дні складає близько 1000 євро. Додаткові витрати на харчування та екскурсії становитимуть близько 500 євро на особу. Загальна вартість туру на одну особу буде близько 800 євро (із розрахунку на три особи).

Кілька рекомендацій учасникам яхтингу по Дністру на три дні:

- перевіряти погоду перед виїздом, переконатися, що прогноз погоди на три дні підходить для яхтингу. Якщо погода не підходить, краще перенести тур на інший день;

- не забувати взяти із собою всі необхідні речі, знадобляться легкий одяг, купальник, сонцезахисний крем, сонячні окуляри, капелюх чи кепка, а також ліки, якщо у вас є якісь хронічні захворювання;

- бути готовим до того, що на яхті може бути вітряно та прохолодно, тому не забувати взяти з собою теплий одяг та вітрозахисну куртку;

- слідкувати за своїм здоров'ям, якщо почуваєтеся погано, слід повідомити про це капітанові яхти. Не забувати пити воду та не переїдати;

- дотримуватись інструкцій капітана яхти, він знає, як правильно керувати яхтою та як забезпечити безпеку всіх учасників туру;

- насолоджуватись красою природи та навколишнього середовища. Дністер – це унікальні місця, де можна побачити безліч тварин та рослин, а також насолодитися гарними краєвидами;

- не забувати про безпеку, не перевантажувати яхту, не намагатися керувати, якщо не впевнені у своїх навичках.

Інструктори можуть розповісти туристам захоплюючі історії, легенди та історичні факти. Захоплює туристів і те, що, оскільки Дністер спокійніший та лагідніший, є можливість купатися та засмагати (в тому числі на яхті), лише під час повені та навесні вода трохи холоднішає. Ці рекомендації допоможуть туристам провести приємний та безпечний триденний яхтинг-тур Дністром.

ВИСНОВКИ

Стан водних туристично-рекреаційних ресурсів України можна охарактеризувати як неоднорідний. Деякі регіони, такі як Чорноморське узбережжя, мають добре розвинену інфраструктуру для яхтинг-туризму, а також пляжного відпочинку та інші види водної рекреації. Однак, в інших регіонах, наприклад, внутрішньої частини країни, де наявні річки та озера, але інфраструктура для водного туризму може бути недостатньо розвинена. Крім того, водні ресурси України страждають від забруднення та екологічних проблем, що може негативно позначитися на розвитку туризму. Таким чином, необхідно проводити роботи щодо покращення екологічної ситуації та розвитку інфраструктури водного туризму в усіх регіонах України.

Аналіз рівня використання водних туристично-рекреаційних ресурсів України показує, що вони не використовуються повною мірою для розвитку туризму. Деякі регіони мають добре розвинену інфраструктуру для розвитку водного туризму, такі як Карпати, Одеса, але більшість водних ресурсів не використовуються для туристичних цілей. Це пов'язано з недостатньою інвестиційною привабливістю регіонів, відсутністю кваліфікованих кадрів та нестачею коштів на розвиток інфраструктури. Проте, враховуючи потенціал водних туристично-рекреаційних ресурсів України, можна зробити висновок, що розвиток туризму у цій сфері може стати одним із пріоритетних напрямів для економічного розвитку країни. Для цього необхідно проводити активну роботу із залучення інвестицій, навчання кваліфікованих кадрів та розвитку інфраструктури в регіонах з високим потенціалом водного туризму.

Для аналізу можливостей організації яхтинг-турів в Україні було обрано річку Дністер – це велика річка на території України, Молдови та Румунії, довжина якої становить понад 1300 кілометрів. Вона являє собою великий водно-туристичний ресурс та має різноманіття маршрутів: довжина річки та мінливий ландшафт дозволяють організувати багатоденні подорожі на воді, різної тривалості та рівнів складності. Від найпростіших одноденних

маршрутів на байдарках до складних маршрутів для досвідчених рафтингістів. Також має відмінний природний ландшафт: численні ділянки річки проходять через природні заповідники, а також зони, де мешкають рідкісні тварини та птахи. Це створює ідеальну атмосферу для любителів активного та екологічного туризму. Різноманітність культурної спадщини на берегах річки Дністер, є безліч історичних місць, пам'яток та культурних об'єктів, які можна відвідати під час подорожі на воді. Деякі з них включені до списку Світової спадщини ЮНЕСКО.

Також має зручну інфраструктуру, на берегах річки є багато готелів, кемпінгів, гостьових будинків та інших місць розміщення, звідки можна розпочати подорож на воді або зробити зупинку на маршруті. Також є можливість замовити послуги гідів, орендувати все необхідне обладнання та транспорт для подорожі на воді. Важливою є безпека, коли туристичний потік на річці Дністер під контролем організованих туристичних компаній, що гарантує безпеку та комфорт подорожі на воді. Крім того, на річці є система порятунку, яка постійно діє. Таким чином, річка Дністер має відмінний потенціал для розвитку як водно-туристичний ресурс і може запропонувати туристам різноманітні подорожі на воді, відвідування історичних та природних пам'яток, а також екологічний та активний відпочинок у комфортних умовах.

Але, на підставі наявної інформації, все ж можна дійти невтішного висновку, що рівень використання водних туристичних ресурсів в Україні не досить високий. Незважаючи на те, що в країні є безліч водойм, озер, річок та каналів, які можуть бути використані для організації водних турів, інфраструктура та сервіс для туристів знаходяться на не дуже високому рівні розвитку.

В Україні не вистачає якісних яхт-клубів, де можна орендувати яхти та отримати кваліфіковану допомогу в організації туру. Також необхідно покращити якість обслуговування туристів на водних об'єктах, включаючи розвиток інфраструктури, створення зручних причалів та марин, а також

забезпечення безпеки на воді. Але загалом Україна має великий потенціал для розвитку водного (яхтового) туризму, для цього необхідно покращити інфраструктуру та сервіс, а також проводити маркетингові та рекламні кампанії для залучення туристів. Використання водних об'єктів як складової туристичної галузі вдвічі підвищить економічну ефективність районів та області в цілому і задіє сільське населення в сферу сільського, екологічного (зеленого), спортивного, культурно-пізнавального, релігійно та інших видів туризму. Для оптимізації використання водних ресурсів необхідно також впорядкувати місця відпочинку, тобто створити рекреаційну інфраструктуру, обладнати пляжі, суднові станції, причали, місця для ночівлі та відпочинку, пункти харчування, лікування, прокату, розваг, санітарно-технічне облаштування, тощо. Для цього необхідно задіяти і використати місцеві ресурси та інвестиції підприємницьких структур, які готові вкласти кошти в галузь водного туризму.

Проаналізувавши водні туристично-рекреаційні ресурси України та сформувавши оптимізаційні рекомендації щодо використання водних ресурсів в туристичній галузі можемо стверджувати, що Україна має величезний природний потенціал для організації та розвитку відпочинку на воді. На території країни досить густа річкова система та значна кількість водойм, придатних для організації відпочинку на воді. Ефективне використання наявних водних туристично-рекреаційних ресурсів України в туристичній галузі надає можливість значно покращити її соціально-економічний стан, відновити села, підвищити рівень зайнятості і доходи сільського населення, зберегти культурно-історичний потенціал регіону, підвищити рекреаційно-туристичну конкурентоспроможність країни та закріпити за собою провідну роль в сфері водного туризму, зокрема яхтингу.

ПЕРЕЛІК ПОСИЛАНЬ

1. Апостолюк С. О. Промислова екологія : навч. посіб. Київ : Знання, 2005. 474 с.
2. Бейдик О. О. Світові рекреаційно-туристські ресурси. *Український географічний журнал*. 2007. № 2. С. 49–55.
3. Блага М. Рекреаційно-ресурсний потенціал і фактори його використання. *Український географічний журнал*. 2000. № 2. С. 28–30.
4. Бобкова А. Про поняття природних рекреаційних ресурсів. *Право України*. 2000. № 5. С. 51–54.
5. Васенко О. Г. Комплексне планування та управління водними ресурсами : монографія. Київ : Ін-т географії НАН України, 2001. 367 с.
6. Вишневецький В. І. Річки і водойми України. Стан і використання : підручник. Київ : Віпол, 2000. 375 с.
7. Головне управління статистики у Чернігівській області. Туристичні потоки. URL : <http://chernigivstat.gov.ua> (дата звернення: 25.04.2023).
8. Грабак Н. Х., Топіха І. Н., Давиденко В. М., Шевель І. В. Основи ведення сільського господарства та охорона земель : навч. посіб. Київ : ВД «Професіонал», 2006. 496 с.
9. Джигирей В. С. Екологія та охорона навколишнього природного середовища : навч. посіб. Київ : Товариство «Знання», 2007. 422 с.
10. ДСП 173-96. Державні санітарні правила планування та забудови населених пунктів. Київ, 2004.
11. Запольський А. К. Водопостачання, водовідведення та якість води : підручник. Київ : Вища школа, 2005. 671 с.
12. Захаров С. Туристичні об'єкти. Природно-заповідні об'єкти. *Краєзнавство. Географія. Туризм*. 2007. № 46–47. С. 15–25.
13. Захарова М. В. Гідроекологічні основи водного господарства. Практикум : навч. посіб. Одеса : Екологія, 2010. 110 с.

14. Захарова М. В. Гідроекологічні основи водного господарства : конспект лекцій. Одеса, 2011. 128 с.
15. Клименко М. О., Трушева С. С., Гроховська Ю. Р. Відновна гідроекологія порушених річкових та озерних систем : навч. посіб. Рівне, 2004. 211 с.
16. Колодеєв Є. І. Раціональне використання і охорона водних ресурсів : конспект лекцій. Одеса : ОДЕКУ, 2008. 140 с.
17. Лебедева В. Туристична галузь: погляд з регіону. *Віче*. 2005. № 3. С. 53–55.
18. Мальська М. П. Туристичне країнознавство. Європа : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2009. 224 с.
19. Марченко О. Чим багаті. Рекреаційно-туристичний потенціал. *Краєзнавство. Географія. Туризм*. 2006. № 39–40. С. 35–36.
20. Паламарчук М. М. Водний фонд України : довідковий посіб. Київ : Ніка-Центр, 2001. 392 с.
21. Романенко В. Д. Экологическая оценка воздействия гидротехнического строительства на водные объекты. Київ : Наукова думка, 1990. 256 с.
22. Смаглій О. Ф. Агроєкологія : навч. посіб. Київ : Вища освіта, 2006. 671 с.
23. Смаль І. В. Географія туризму та рекреація : словник-довідник. Тернопіль : навчальна книга – Богдан, 2010. 208 с.
24. Смаль І. В. Туристичні ресурси світу. Ніжин : Видавництво Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя, 2010. 336 с.
25. Стафійчук В. І. Туристичне країнознавство: туристичні ресурси світу. Європа, Азія, Австралія та Океанія : навч. посіб. Київ : Альтерпрес, 2009. 427 с.
26. Сташук В. А. Еколого-економічні основи басейнового управління водними ресурсами. Дніпропетровськ : Зоря, 2006. 480 с.
27. Сташук В. А. Наукові засади раціонального використання водних

- ресурсів України за басейновим принципом : монографія. Херсон, 2014. 320 с.
28. Туристичне країнознавство: країни-лідери туризму. Київ, 2008. 434 с.
29. Україна у цифрах, 2019 : статистичний збірник. Відп. О. А. Вишневська. Київ : Державна служба статистики України, 2020. 44 с.
30. Фоменко Н. В. Рекреаційні ресурси та курортологія. Київ : Центр навчальної літератури, 2007. 312 с.
31. Хільчевського В. К. Основні засади управління якістю водних ресурсів та їхня охорона : навч. посіб. Київ : ВПЦ «Київський університет», 2015. 172 с.
32. Черчик Л. Інституційні зміни в умовах становлення ринку рекреаційних ресурсів. *Економіка України*. 2006. № 4. С. 59–65.
33. Шаптала О. Курортно-рекреаційна система України: шляхи формування, проблеми й перспективи розвитку. *Вісник Української Академії державного управління при Президентові України*. 2001. № 4. С. 254–259.
34. Шаптала О. Система підвищення кваліфікації кадрів як основа ефективності курортно-рекреаційної галузі. *Вісник Української Академії державного управління при Президентові України*. 2002. № 4. С. 306–311.
35. Яцик А. В. Водні ресурси: використання, охорона, відтворення, управління : підручник. Київ : Генеза, 2007. 360 с.
36. Яцик А. В. Водогосподарська екологія. Київ : Генеза, 2004. Т. 2. С. 228.
37. Зотов В. О., Зацепіна Н. О. Проблеми та перспективи використання водних туристичних ресурсів України щодо розвитку яхтового туризму. *Теорія, практика та інновації розвитку туристичної і готельно-ресторанної індустрії* : матеріали всеукр. наук.-практ. конф., 24 – 25 травня 2023 року. Умань : Уманський НУС. 2023. С. 87–89.